

TALOUSARVIO 2023

TALOUSSUUNNITELMA 2024–2025 **INVESTOINTISUUNNITELMA 2024–2025**

Kunnanvaltuusto 14.11.2022

§ 64

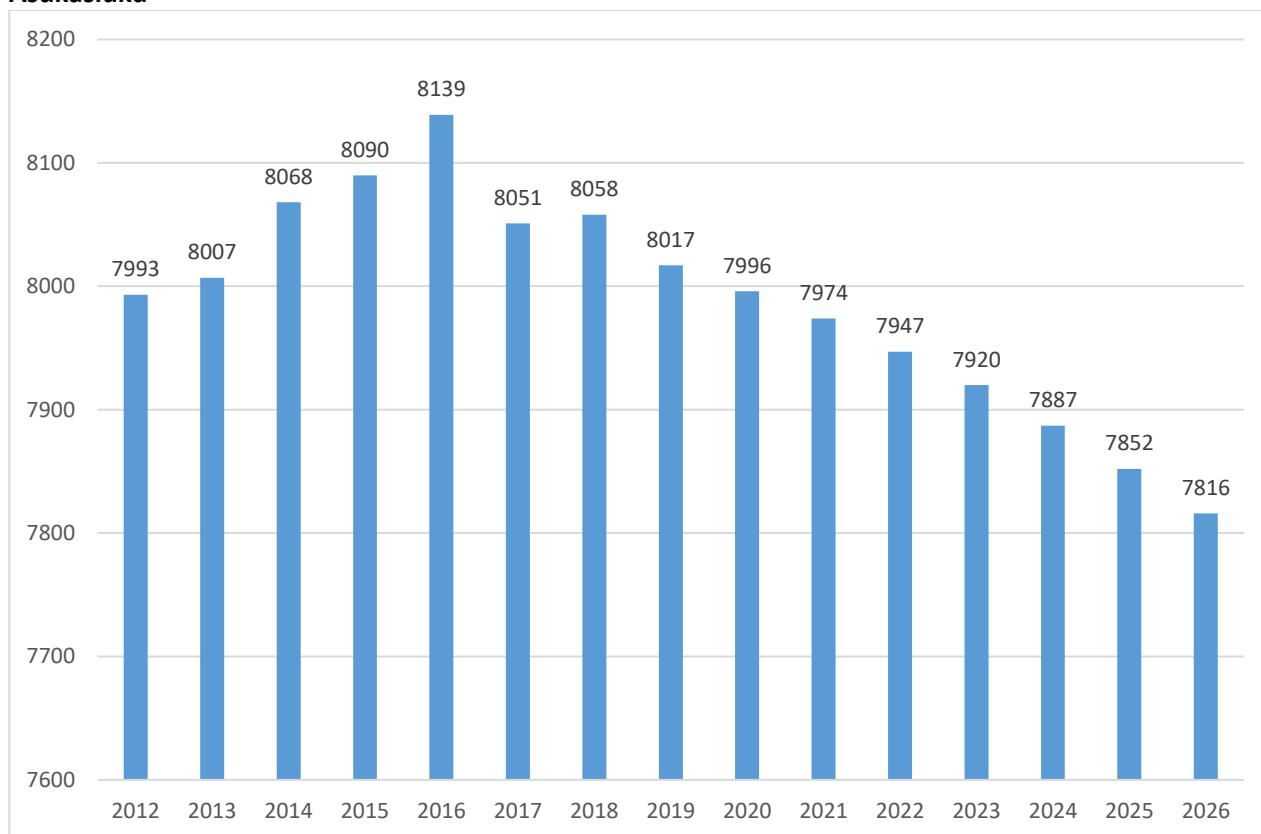
Sisälllys

1 YLEISPERUSTELUT.....	2
1.1 ASUKKAAT JA TYÖPAIKAT	2
1.2 ARVIO TALOUDELLISESTA KEHITYKSESTÄ.....	4
Yleinen taloudellinen kehitys	4
Kuntien talouskehitys	5
Laihian kunnan talouskehitys	6
Talouden tasapainoa koskevat vaatimukset	7
1.3 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEET	9
Talousarvion ja taloussuunnitelman sitovuus	9
1.4 KÄYTTÖSUUNNITELMAT JA TALOUSARVION TARKEMMAT TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEET	9
Talousarviomuutokset.....	9
Taloutta koskevat säännöt ja ohjeet	9
Talousarvion seuranta ja raportointi	10
1.5 TALOUSARVION LASKENTAPERUSTEET	10
Poistosuunnitelma.....	10
Vesihuoltolaitos.....	10
Verotulot.....	10
Lainat / kunta.....	12
Lainat / kuntakonserni.....	12
1.6 KONSERNIYHTIÖT	13
Laihian kunnan konserni.....	13
Tavoitteet vuodelle 2023.....	14
2 LAIHIAN KUNNAN STRATEGIA.....	15
3 KÄYTTÖTALOUSOSA	17
3.1 KUNNANVALTUUSTO.....	17
3.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	18
3.3 KUNNANHALLITUS.....	19
3.4 KESKUSVAALILAUTAKUNTA.....	23
3.5 HYVINVOINTILAUTAKUNTA	24
3.6 SIVISTYSLAUTAKUNTA	30
3.7 TEKNINEN LAUTAKUNTA	40
4 HENKILÖSTÖ.....	50
5 TULOSLASKELMA.....	52
6 RAHOITUSLASKELMA	53
7 INVESTOINTIOSA	54
8 LIITTEET	57
Liite 1 Teknisen lautakunnan investointisuunnitelma 2023–2025, talonrakennus.....	57
Liite 2 Teknisen lautakunnan investointisuunnitelma 2023–2025, kunnallistekniikka.....	59

1 YLEISPERUSTELUT

1.1 ASUKKAAT JA TYÖPAIKAT

Asukasluku

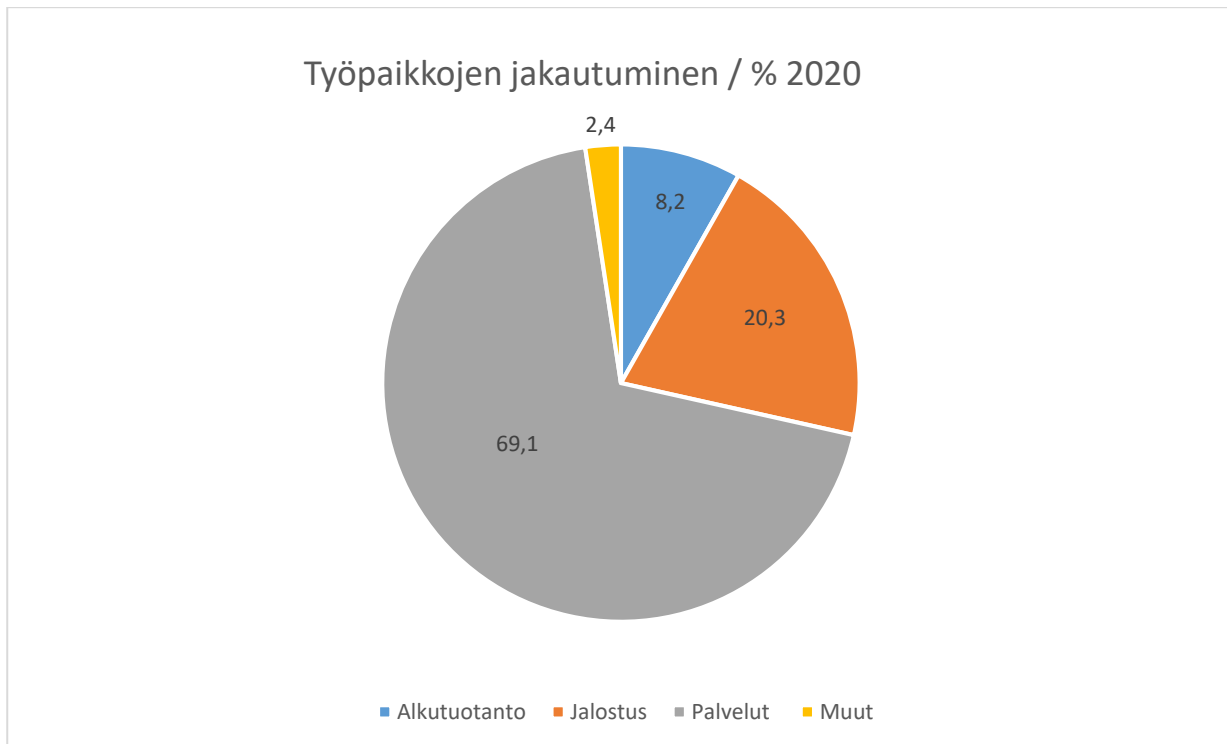
Lähde: Tilastokeskuksen väestön ennakkotilasto

Väestön ikäjakauma

Vuosi	Asukas- määrä	0–14 v	%	15–64 v	%	65 -	%
2012	7 993	1 556	19,5 %	4 912	61,5 %	1 525	19,1 %
2013	8 007	1 580	19,7 %	4 845	60,5 %	1 582	19,8 %
2014	8 070	1 638	20,3 %	4 818	59,7 %	1 614	20,0 %
2015	8 093	1 650	20,4 %	4 778	59,0 %	1 665	20,6 %
2016	8 139	1 677	20,6 %	4 752	58,4 %	1 710	21,0 %
2017	8 051	1 628	20,2 %	4 676	58,1 %	1 747	21,7 %
2018	8 058	1 619	20,1 %	4 663	57,9 %	1 776	22,0 %
2019	8 017	1 604	20,0 %	4 591	57,3 %	1 822	22,7 %
2020	7 996	1 586	19,8 %	4 537	56,7 %	1 876	23,5 %
2021	7 916	1 516	19,1 %	4 511	57,0 %	1 889	23,9 %
8 / 2022	7 874	1 495	19,0 %	4 454	56,6 %	1 925	24,4 %

Lähde: Tilastokeskus

Työpaikat

Lähde: Tilastokeskus

31.12.2020 Laihian työvoiman määrä oli 3 654, joista työllisiä 3 183 ja työttömiä 471 henkilöä. Omassa kunnassa työssäkäyviä oli 1 130 ja muualta Laihialla työssäkäyviä 575. Omassa kunnassa työssäkävien osuus on 35,5 %.

Työttömyysaste

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2022	9/2022
Työttömyys %	7,0	8,5	9,1	9,3	8,0	6,2	6,2	10,0	7,0	4,4

1.2 ARVIO TALOUDELLISESTA KEHITYKSESTÄ

Yleinen taloudellinen kehitys

Alkuvuosi 2022 on ollut taloudessa, tuotannossa ja työllisyydessä selvästi odotettua vahvempi. Kotitaloudet ovat kuluttaneet ja käyttäneet erityisesti palveluita, joita eivät voineet käyttää covid-19-epidemian vuoksi säädettyjen rajoitusten aikana.

Ennusteen mukaan talouden kasvu hidastuu merkittävästi ensi vuotta kohti kuljettaessa. Edessä on seisahduttavan kasvun vaihe, eikä talouden ajautumista taantumaan voi sulkea pois. Epävarmuus, pula energiasta, nopea inflaatio, rapautuva ostovoima ja nousevat korot leikkaavat kulutuksen ja investointien kasvua kaikkialla. Vuoden 2023 aikana pitäisi kuitenkin alkaa helpottaa.

Verrattuna edelliseen kesäkuussa julkaistuun ennusteeseen riskit inflaation kerrannaisvaikutuksista ja nopean inflaation vaiheen pitkittymisestä, energiakriisistä ja talouden kasvun pysähtymisestä kokonaan pidemmäksi aikaa ovat kasvaneet.

Kuluttajahintoja nostaa pula energian tarjonnasta. Lisäksi ylivilittyneillä markkinoilla pienetkin muutokset energian tarjonnassa tai kysynnässä näkyvät suurina muutoksina energian hinnassa. Kallistunut energia on jo nostanut esimerkiksi ruuan hintaa.

Euroalueen rahaviranomaista epävarma ja epävakaa tilanne mietityttää. Euroalueen rahapolitiikka voi olla taiteilua inflaation leviämisen riskin ja taantuman riskin kanssa, mutta nollakorkojen aika on joka tapauksessa ohi.

Covid-19-pandemian hellitettyä usko tulevaisuuteen palasi nopeasti ja kotitaloudet ovat purkaneet kertyneitä säästöjä kulutukseen. Kotitaloudet ovat kuitenkin säikähtäneet uudelleen ja perusteellisesti. Eikä ihme. Euroopassa alkoi sota. Asuntolainojen korot nousevat. Uusien sähkösopimusten hinnat ovat moninkertaiset eräntyneisiin verrattuna. Vakaina pidetyt arjen puitteet muuttuvat nyt nopeasti.

Säikähdettyään kotitaloudet voivat alkaa säästää pahemman päivän varalle – ainakin ne kotitaloudet, joilla on siihen mahdollisuus ja viimeistään siinä vaiheessa, jos työmarkkinat sakkaavat pahemmin. Kasvava säästäminen leikkaisi kulutusta, talouden kokonaiskysyntää ja kasvua. Yritysten luottamuksessa tulevaisuuteen on vielä toistaiseksi ollut enemmän toivoa, vaikka näkemyksissä on paljon hajontaa.

Nopea työllisyyden ja kulutuksen kasvu ovat kasvattaneet verotuloja ja vahvistaneet julkista taloutta vuosina 2021–2022. Kun talouden kasvu hidastuu ja velanhoitomenot kasvavat, julkisen talouden alijäämät ja velka alkavat kasvaa uudelleen. Myös hyvinvointialueiden aloitukseen liittyvät kustannukset, päätökset tukea turvallisuutta, huoltovarmuutta, tutkimusta, tuotekehitystä ja talouden vihreää rakennemuutosta, toimet sähkön hinnan kohtuuttoman nousun kompensoimiseksi kotitalouksille sekä väestön ikääntymisestä aiheutuvat jatkuvasti kasvavat menot kasvattavat alijäämää.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisen talouden rakenteellinen tulojen ja menojen välinen epätasapaino on n. 9 mrd. euroa. Julkisen talouden rahoitus ei ole kestäväällä pohjalla pitkällä aikavälillä.

Julkisen taloudenpidon lähtökohta on, että tulot ja menot sovitetaan talouden suorituskyvyn asettamaan raamiin. Lisäksi julkisessa taloudessa pitää ylläpitää liikkumavaraa epäsuotuisamman kehityksen varalle. Taloudenpidon raami on ahdas ja jatkuva velkaantuminen ja muiden vastuiden kasvu syövät liikkumavaraa raamin sisällä.

Julkisen taloudenpidon kestävyysongelman juurisyy on, että taloutemme suorituskyky ei riitä julkisen sektorin tarpeisiin – lakisääteisiin ja muihin. Haluamme tarjota pohjoismaisten verrokkiemme tasoiset julkiset palvelut ja etuudet, vaikka taloutemme suorituskyky on verrokkejamme heikompi. Tätä juurisyytä ei pääse paikoon eikä se korjaannu itsestään.

Inflaatiosta ei ole korjaamaan tilannetta. Päinvastoin. Inflaatio estää talouden voimavaroja kohdentumasta tehokkaasti ja vaatii talttuakseen korkeampia korkoja ja heikompa työllisyyttä. Inflaatio heikentää edellytyksiä kasvattaa julkisen taloudenpidon raamia.

Lähde: Valtionvarainministeriö, taloudellinen katsaus, syksy 2022

Kuntien talouskehitys

Kuntataloudessa koettiin vuonna 2021 toinen peräkkäinen vahva vuosi. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli noin 1,6 mrd. euroa ylijäämäinen ja toiminnan ja investointien rahavirta lähes tasapainossa. Vuosikate ja tilikauden tulos säilyivät lievästä heikkenemisestä huolimatta lähes vuoden 2020 poikkeuksellisen hyvällä tasolla. Toiminnan ja investointien rahavirta puolestaan vahvistui edellisvuodesta vajaan 300 milj. euroa.

Sekä kuntien että kuntayhtymien toimintamenot kasvoivat nopeasti vuoden 2020 hitaan kasvun jälkeen, mutta toimintatuottojen kasvu oli suhteellisesti vieläkin voimakkaampaa. Toimintatuottojen kasvua kiihdyttivät kuntayhtymien hyvä myyntitulojen kasvu sekä se, että valtion koronatukien kohdentamisen painopiste muuttui valtionosuuksista valtionavustuksiin. Voimakkaan toimintatuottojen kasvun seurauksena toimintakatteen kasvu jäi maltilliseksi, reiluun 2 prosenttiin. Koronaepidemiaan liittyvät valtion tuet olivat edellisvuoden tapaan huomattavat, yhteensä noin 2,5 mrd. euroa, mikä edesauttoi merkittävästi kuntien taloustilanteen säilymistä vahvana.

Verotulot kasvoivat ennakoituakin paremmin. Etenkin yhteisöverotulot ja kiinteistöverotulot kasvoivat huomattavasti, mutta sen sijaan kunnallisveron kasvu jäi noin 2 prosenttiin. Kuntasektorin koronaepidemian tuki pakettiin sisältyvä kuntien yhteisövero-osuuden määräaikainen 10 prosenttiyksikön korotus jatkui vielä vuonna 2021. Valtionosuudet puolestaan vähenivät lähes 10 %, koska valtaosa vuoden 2021 koronatuista myönnettiin valtionavustuksina vuoden 2020 valtionosuuksien sijaan. Lainakannan kasvu supistui 0,66 mrd. euroon (2,8 %), kun edellisvuonna kasvua oli 1,5 mrd. euroa (6,7 %). Nettoinvestoinnit laskivat edellisvuodesta noin 0,6 mrd. euroa, mikä osaltaan vähensi kuntatalouden lainanottotarvetta ja vaikutti siihen, että vuosikate ylitti nettoinvestointien määrän lähes 0,5 mrd. eurolla.

Kuntatalouden vuosi 2022 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella hyvältä. Ennusteen mukaan verotulojen hyvä kasvu pitää vuosikatteen likimain viime vuoden tasolla ja toiminnan ja investointien rahavirta kääntyy positiiviseksi. Taustalla vaikuttaa kuitenkin Helsingin kaupungin liikennelaitoksen (HKL) yhtiöittäminen, joka vahvistaa toiminnan- ja investointien rahavirtaa kertaluonteisesti lähes 700 milj. eurolla.

Sote-uudistus muuttaa kuntatalouden tunnuslukuja voimakkaasti, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannukset ja niitä vastaava rahoitus poistuvat. Vuonna 2023 talouslukujen suurten prosenttimuutosten taakse kätkeytyy muun muassa kustannusten ripeä kasvu. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on 3,8 % vuonna 2023. Painoarvoltaan merkittävin kustannuskehitykseen vaikuttava tekijä on kunta-alan ansiokehitys, jota kasvattaa kesäkuun alussa saavutettu kunta-alan sopimusratkaisu. Kuntatalouteen luettavat tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden yhteenlaskettu palveluntarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden alenemisen vuoksi.

Vuosi 2023 on kuntatalouden kehitysarviossa jopa ennätyskellisen vahva sote-uudistukseen liittyvien ajoitus-tekijöiden vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen nettokustannukset siirtyvät pois kuntien vastuulta vuoden 2023 alusta alkaen, mutta uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä ensi vuonna täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. Osa aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotuloista tilitetään vuonna 2023 vanhojen kunnallisveroprosenttien ja yhteisöverotulojen jako-osuuksien mukaisesti. Tämän arvioidaan vahvistavan kuntataloutta 1,2 mrd. eurolla vuonna 2023. Vuosikate riittää selvästi kattamaan poistot ja toiminnan ja investointien rahavirran ennustetaan olevan noin 1,2 mrd. euroa positiivinen vuonna 2023.

Kuntatalouden tilanne helpottuu sote-uudistuksen myötä, kun nopeimmin kasvavat menot siirtyvät pois kuntien vastuulta. Vuosikate riittää painelaskelmassa kattamaan poistot kaikkina tarkastelu vuosina. Kuntatalouteen jää kuitenkin sote-uudistuksen jälkeen menojen ja tulojen välinen rakenteellinen epätasapaino, ja kokonaismenot pysyvät vuosina 2024–2026 hieman tuloja suurempina. Lisäksi sote- ja pelastustoimen palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuvat. Samanaikaisesti investointitarpeet pysyvät mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muutoliikkeen ja toimintaympäristön muutosten vuoksi. Tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistusten tarve säilyy siten sote-uudistuksen jälkeenkkin.

Kehitysarvion mukaan kuntatalouden toimintamenot kasvavat vuosittain keskimäärin 2,9 % ja toimintatulot keskimäärin 0,7 % vuosina 2024–2026. Toimintamenojen kasvu aiheutuu pääasiassa hintojen noususta, jonka arvioidaan olevan peruspalvelujen hintaindeksillä mitattuna keskimäärin 3,6 % vuodessa. Verotulot laskevat vielä vuonna 2024, mikä on seurausta siitä, että sote-uudistuksen täysimääräinen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana. Verorahoitus kasvaa keskimäärin 3,0 % vuodessa vuosina 2025–2026.

Kuntatalouden lainakannan kasvuvauhti hidastuu selkeästi viime vuosikymmenen keskimääräiseen kasvuvauhtiin verrattuna. Kuntatalouden kehitysarviossa lainakanta kasvaa vuoteen 2026 mennessä 21,1 mrd. euroon. Korkotasoa on pysynyt jo pitkään poikkeuksellisen matalalla tasolla, mutta korkoympäristön normalisointuminen useamman vuoden vallinneesta epätavallisesta tilanteesta, jossa nimelliskorot ovat olleet negatiivisia, on jo alkanut. Tämä kiristää myös velkaantunutta kuntataloutta.

Kuntatalouden kehitysarvio on niin sanottu painelaskelma, joka kuvaa kuntatalouden kehitystä tähän mennessä tehtyjen päätösten ja toimien vallitessa. Se ei sisällä oletuksia tulevista veroprosenttien muutoksista tai muista uusista päätöksistä, kuten tulevan hallituksen tai kuntien ja kuntayhtymien omista toimista vuosille 2023–2026.

Lähde: Valtionvarainministeriö, kuntatalousohjelma, syksy 2022

Laihian kunnan talouskehitys

Vuoden 2020 tilinpäätöksessä Laihian kunnan taseessa oli kertynyttä kumulatiivista alijäämää 560 754 euroa. Vuosi 2021 oli viimeinen, jolloin alijäämä tuli saada katetuksi. Vuoden 2021 tilikauden hyvän tuloksen ansiosta alijäämä saatiin katettua ja taseessa oli vuoden 2021 tilinpäätöksessä ylijäämää 1 576 853,86 euroa.

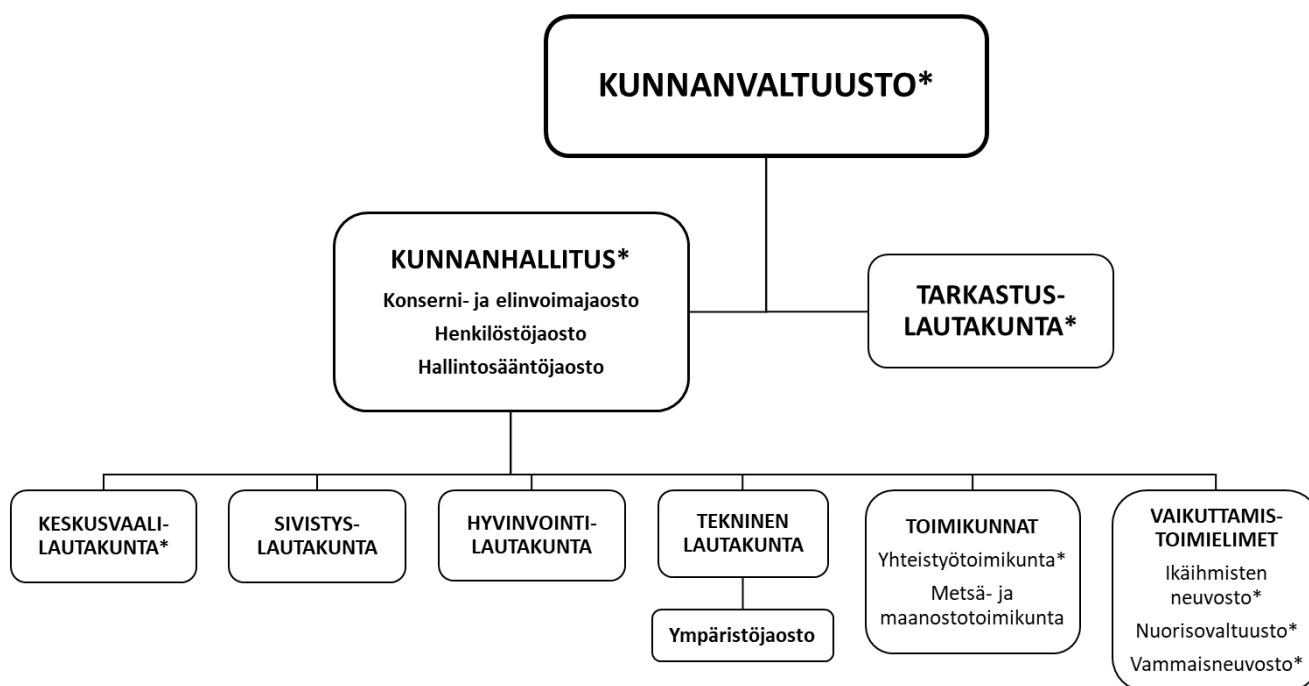
Vuoden 2022 talousarvio hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 13.12.2021. Talousarvion mukaan vuoden 2022 tilikauden ylijäämäksi arvioitiin 667 423 euroa. Yleinen kustannusten nousu, sote- ja varhaiskasvatuksen menojen arvioitua suurempi kasvu tulevat aiheuttamaan alkuperäiseen talousarvioon merkittäviä ylityksiä. Toisaalta verotulojen ennakoitua parempi kehitys osittain helpottaa tilannetta. Tilikauden tuloksesta on kuitenkin tulossa alkuperäistä talousarviota heikompi.

Sote-menojen poistuminen kuntien vastuulta osaltaan helpottaa talouden ennakointia. Toisaalta kustannusten merkittävä nousu ja yleinen talouden epävarmuus vaikeuttavat arvioiden tekemistä. Sote-uudistuksen myötä kuntien tulomenoprosentit muuttuvat oleellisesti, eikä vuoden 2023 veroprosentti ole kuntien päätettävissä. Kuntien nykyisistä veroprosenteista vähennetään 12,64 prosenttiyksikköä, joten Laihian tuloveroprosentiksi tulee 9,11. Koska veronsaajille tilitetään verotuloja myös aikaisemmilta vuosilta, tulee vuonna 2023 tilityksiä jossakin määrin vielä vanhojen veroprosenttien mukaisesti. Tämä parantaa vuoden 2023 tilannetta, mutta ei toistu enää seuraavina vuosina.

Sote-uudistus aiheuttaa suuria muutoksia myös valtionosuuksiin. Talousarvion laadintaa on vaikeuttanut kuntakohtaisten valtionosuuslaskelmien muuttuminen kesän ja syksyn aikana. Pelkona on myös se, että vuodesta 2024 alkaen kuntien valtionosuuksia leikataan lisää, kun vuoden 2022 sote-kustannusten lopulliset määrät selviävät. Oletettavaa on, että sote-kustannusten määrä on suurempi kuin mitä laskelmissa aikaisemmin on arvioitu.

Talousarvion 2023 mukainen vuosikate on 3 028 000 euroa ja tilikauden ylijäämä 678 000 euroa. Investointien määrä, noin 3,5 milj. euroa ylittää vuosikateen määrän, mikä käytännössä tarkoittaa lainamäärän kasvua. Investoinneista suurin osa kohdistuu kunnallistekniikan hankkeisiin.

Laihian kunnan toimielimet

*kuntalain, yhteistoimintalain tai vaalilain mukainen pakollinen toimielin

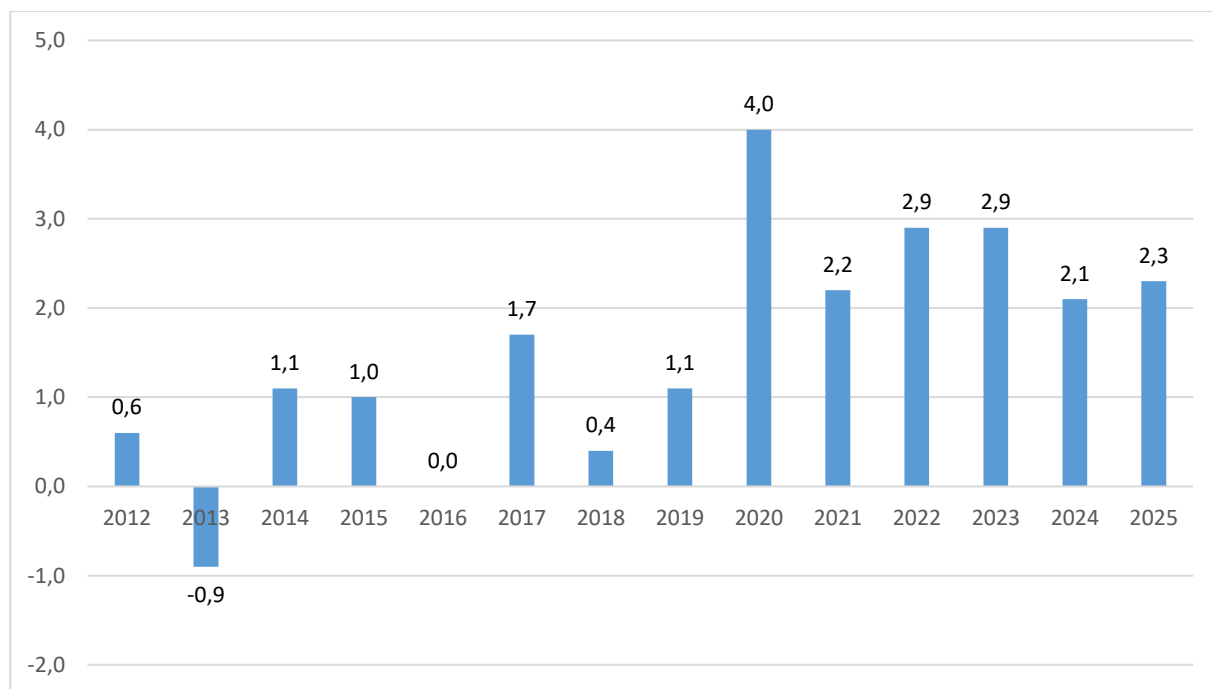
Talouden tasapainoa koskevat vaatimukset

Kuntalain 110 § mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

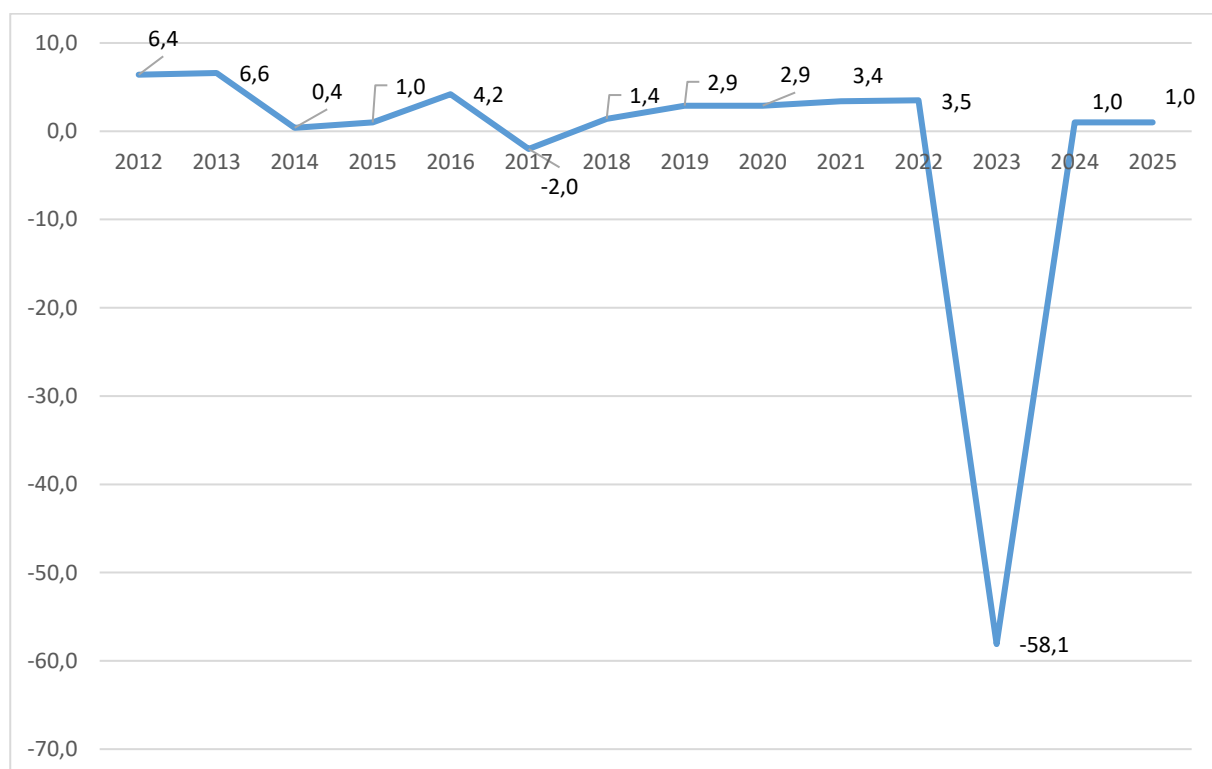

Laihian kunnan taseessa ollut alijäämä saatiin katettua vuonna 2021. Taloudellisesti hyvin sujuneen vuoden 2021 jälkeen taseessa oli ylijäämää 1 576 854 euroa. Talouden tasapainossa pitäminen jatkossakin edellyttää tarkkaa ja suunnitelmallista taloudenpitoa. Talouden seuranta on oltava ajantasaista ja tarvittaessa on oltava valmiina reagoimaan mahdollisiin muutoksiin.

Vuosikate (milj. euroa)

Toimintakatteen kehitys (%)

1.3 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEET

Talousarvion ja taloussuunnitelman sitovuus

KÄYTTÖTALOUSOSA

Määrärahat

Tehtäväaluekohtaisesti toimintakate yhteensä (ulkoinen + sisäinen)

Toiminnalliset tavoitteet

Tehtäväalueetasolle määriteltyjen toiminnallisten tavoitteiden toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023.

INVESTOINTIOSA

Määrärahat

Määräraha hankekohtaisesti, jos hankkeen suuruus on rakennusten osalta vähintään 200 000 €, kiinteiden rakenteiden ja laitteiden osalta vähintään 100 000 € ja muiden hankkeiden osalta vähintään 70 000 €.

Pienempien hankkeiden osalta talousarvio sitoo hankeryhmäkohtaisesti. Useammalle vuodelle kohdistuvassa hankkeessa sitoo hankkeen kustannusarvio. Investointiraja on 10 000 €.

TULOSLASKELMAOSA

Verotulot

Valtionosuudet

Rahoitustuotot ja -kulut nettona

RAHOITUSOSA

Antolainojen muutokset bruttona

Lainakannan muutokset bruttona

1.4 KÄYTTÖSUUNNITELMAT JA TALOUSARVION TARKEMMAT TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEET

Kun valtuusto on vahvistanut talousarvion, tulee toimielinten päättää talousarvioehdotuksen laadintavaiheessa tehtyjen käyttösuunnitelmien tarkistamisesta vastaamaan valtuuston hyväksymää talousarviota. Taloussäännön mukaisesti käyttösuunnitelmilla jaetaan talousarvion tehtäväalueiden tavoitteet sekä määrärahat kustannuspaikoille osamäärärahoiksi. Kunnanhallitus antaa talousarvion täytäntöönpanoon liittyviä tarkempia ohjeita tammikuun alussa. Kunnanhallituksen on annettava ohje ns. vuosikellon laadinnasta ja toteutuksesta käyttötalouden ja investointien osalta.

Talousarviomuutokset

Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle talousarviovuoden aikana. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastavasti toiminnallisia tavoitteita tai tuloarvioita koskevassa muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutus määrärahoihin.

Taloutta koskevat säännöt ja ohjeet

Kunnan taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat sitovat ohjeet, kunnan hallintosääntö, talousarvio ja taloussuunnitelma, poistosuunnitelma sekä kunnanvaltuuston ja -hallituksen antamat muut määräykset ja ohjeet.

Talousarvion seuranta ja raportointi

Talousarvion toteutumasta raportoidaan osavuosisikatsausten muodossa kunnanhallitukselle ja valtuustolle neljän kuukauden välein. Osavuosisikatsaukset sisältävät raportoinnin sekä taloudellisten että toiminnallisten tavoitteiden toteutumasta. Osavuosisikatsausten lisäksi kunnanhallitukselle raportoidaan kerran kuukaudessa oleelliset kunnan talouteen liittyvät asiat. Kunnanhallitus antaa talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden yhteydessä tarkempia ohjeita talouden seurannasta ja raportoinnista.

1.5 TALOUSARVION LASKENTAPERUSTEET

Poistosuunnitelma

Poistot on laskettu talousarvioon Laihian kunnanvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisina. Poistosuunnitelma uusittiin vuonna 2016. Poistosuunnitelmaan tehtiin Muita pitkävaikutteisia menoja koskeva lisäys vuonna 2018.

Vesihuoltolaitos

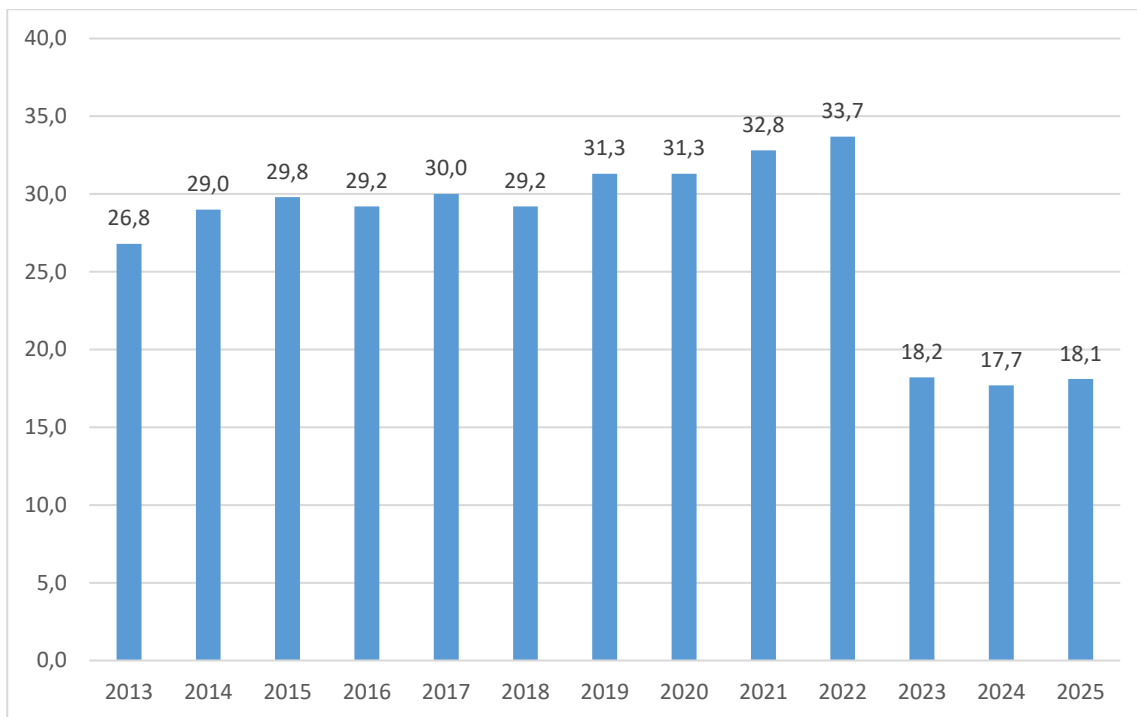
Vesihuoltolaitoksen peruspääoman korko on 2,20 %.

Verotulot

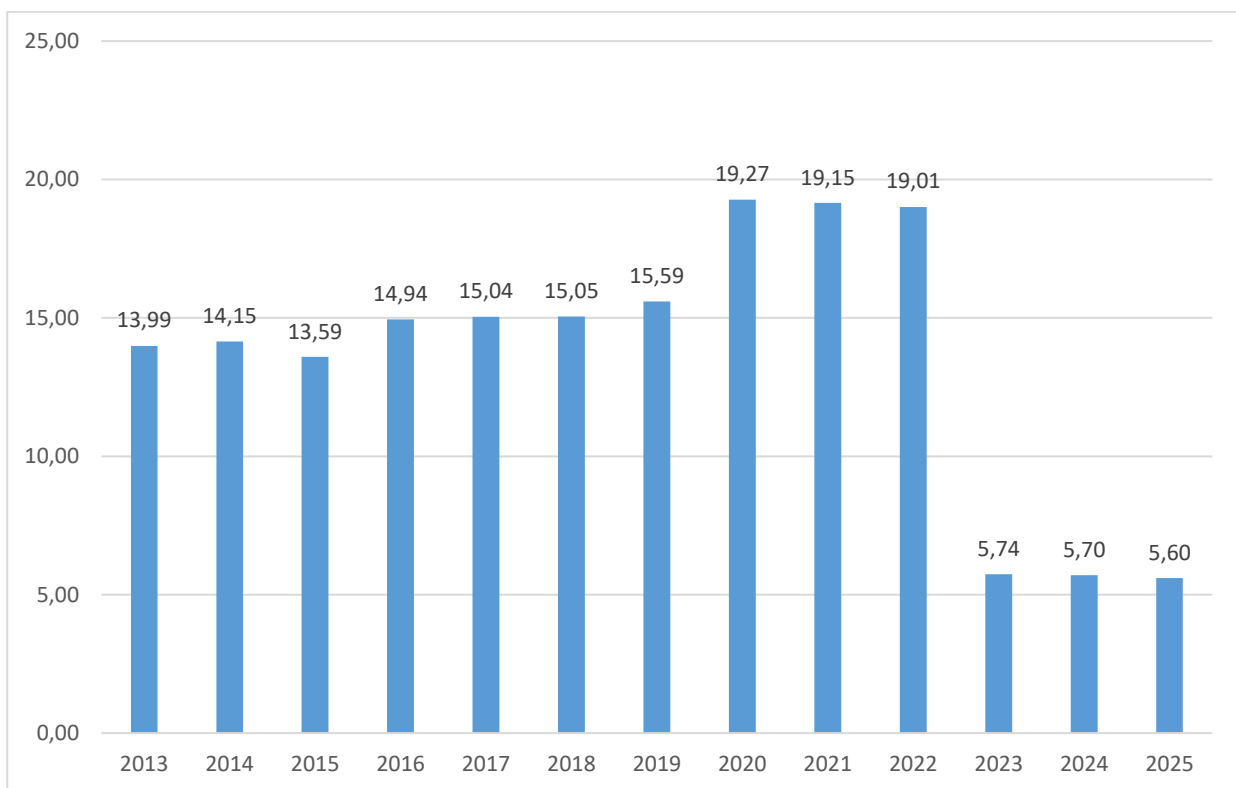
Verotulojen kehitys 2012–2025

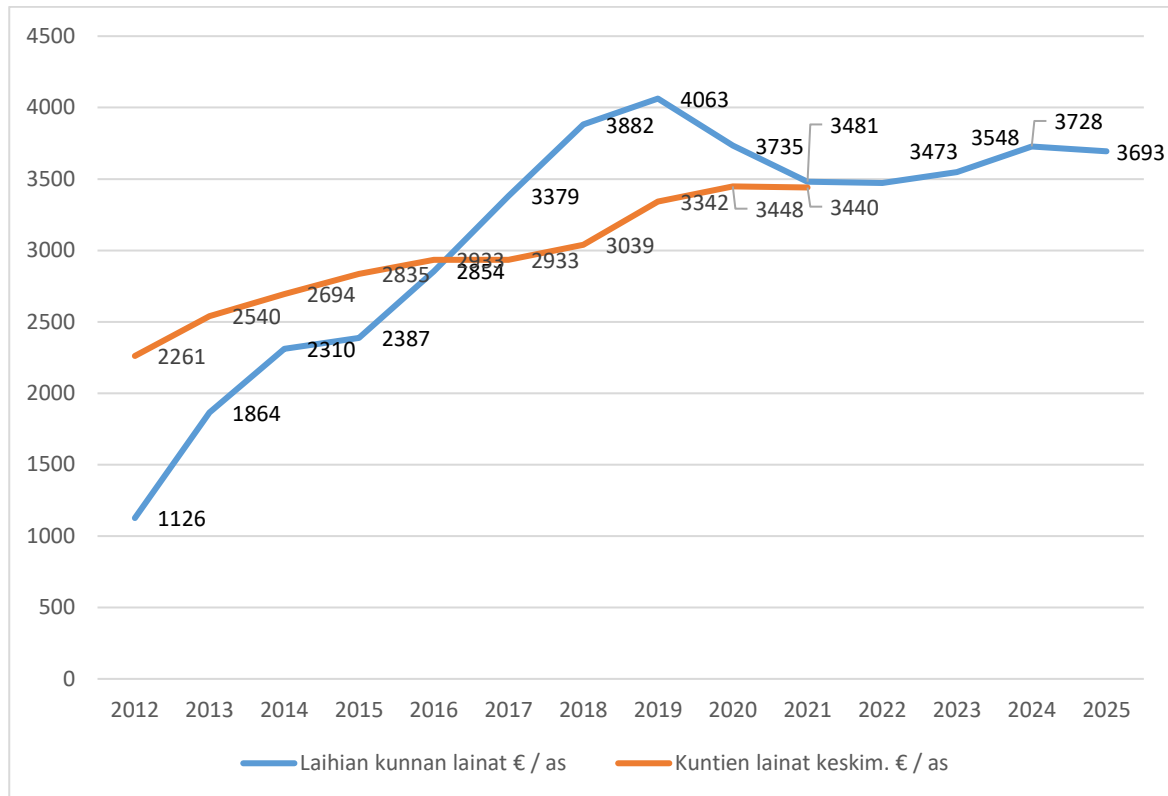
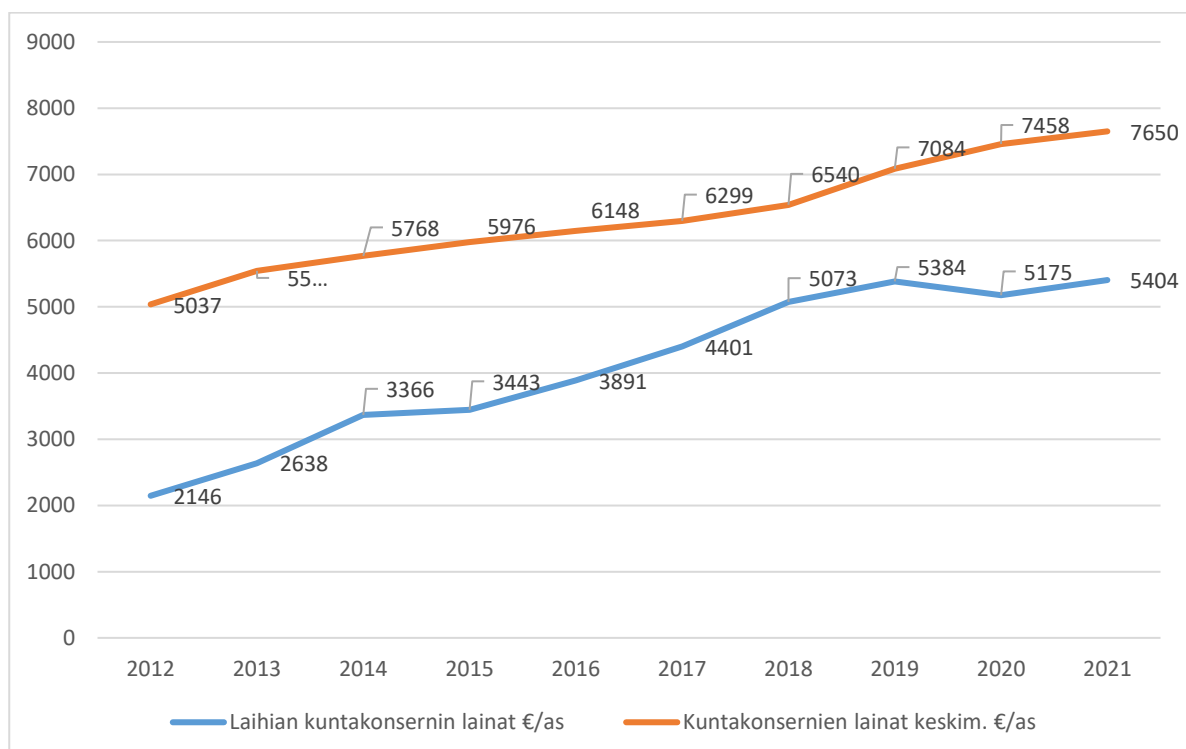
Vuosi	Kunnallis- vero	Muutos %	Yhteisö- vero	Muutos %	Kiinteistö- vero	Muutos %	Verot yht.	Muutos %
2012	23 625 122		1 008 033		1 168 124		25 801 279	
2013	24 597 560	4,0	1 105 970	8,9	1 217 937	4,1	26 921 467	4,2
2014	26 577 000	7,4	1 111 912	0,5	1 325 748	8,1	29 014 660	7,2
2015	27 383 111	2,9	1 090 390	-2,0	1 351 518	1,9	29 825 019	2,7
2016	27 053 619	-1,2	933 132	-16,9	1 226 901	-10,2	29 213 652	-2,1
2017	27 660 375	2,2	1 132 751	17,6	1 217 855	-0,7	30 010 981	2,7
2018	26 937 899	-2,7	1 014 568	-11,6	1 233 572	1,3	29 186 039	-2,8
2019	28 304 193	5,1	986 061	-2,8	1 434 905	16,3	30 725 159	5,3
2020	28 890 556	2,1	1 045 649	6,0	1 355 037	-5,6	31 291 242	1,8
2021	29 921 504	3,6	1 434 834	37,2	1 492 560	10,1	32 848 898	5,0
TA 2022	31 153 500	7,1	1 016 000	-20,7	1 499 500	5,6	33 669 000	6,2
TA 2023	15 775 000	-49,4	1 000 000	-1,6	1 375 000	-8,3	18 150 000	-46,1
TS 2024	15 300 000	-3,0	950 000	-5,0	1 400 000	1,8	17 650 000	-2,7
TS 2025	15 550 000	1,6	950 000	0,0	1 650 000	17,9	18 150 000	2,8

Verotulot yhteensä v. 2013–2025 (milj. euroa)

Valtionosuudet yhteensä v. 2013–2025 (milj. euroa)

Lainat / kunta**Lainamäärän kehitys (euroa/asukas):****Lainat / kuntakonserni****Lainamäärän kehitys (euroa/asukas):**

1.6 KONSERNIYHTIÖT

Laihian kunnan konserni

TYTÄRYHTEISÖT		OSAKKUUSYHTEISÖT		KUNTAYHTYMÄT	
Kiinteistö Oy Laihian Vuokratalot	100 %	Kiinteistö Oy Säästökirja	25,1 %	Pohjanmaan Hyvinvointikuntayhtymä (31.12.2022 asti)	4,14 %
Laihian Nuuka Lämpö Oy	100 %	Laihian Painehalli Oy	40 %	Pohjanmaan Liitto	3,73 %
Laihian Tilapalvelut Oy (1.1.2023 alk.)	100 %	Asunto Oy Laihianraitti II <ul style="list-style-type: none"> koko omistus KOY Laihian Vuokratalojen kautta 	24,6 %	Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä (31.12.2022 asti)	3,56 %
Poronkankaan Vesi Oy	57,5 %				
Laihian VSS-Tilat Oy <ul style="list-style-type: none"> 7,14 % omistuksesta KOY Laihian Vuokratalojen kautta 	90 %				
Kiinteistö Oy Laihian Virastokeskus <ul style="list-style-type: none"> 2,56 % omistuksesta KOY Laihian Vuokratalojen kautta 	86,6 %				

Tavoitteet vuodelle 2023

Omistajapoliittiset linjaukset

Yhteisö**Kiinteistö Oy Laihian Vuokratalot****Tavoitetaso**

Toiminnan tulee olla kannattavaa

Asuntojen käyttöaste vuoden aikana

- 98,5 % vuokratalojen asunnot
- 85,0 % välivuokrausasunnot

Asiakastyytyväisyys

- Kysely joka viides vuosi
- Tavoite 3 (arviointiasteikko 1–5)

Asuntokannan kunnosta huolehtiminen
Seudullisesti kilpailukykyinen vuokrataso
Vuosikorjauskustannukset

Tukea kunnan asumiseen ja palveluihin liittyviä tarpeita.
Vuosina 2013–2025 erityisesti tarpeita, jotka koskevat erityisryhmiä sekä ikääntyvää väestöä.

Vuokrattavien asuntojen helpompi saavutettavuus digitaalisten alustojen kautta.

Laihian Nuuka Lämpö Oy

Toiminnan tulee olla kannattavaa.

Energian hinta Energiateollisuus ry:n tilaston keskiarvon alapuolella. Keskiarvo yrityksiltä, joiden myymä kaukolämpö on tuotettu pääosin erillistuotannolla.

Laitosten ja verkoston kunnosta huolehtiminen siten, että kaukolämmön käyttökeskeytyksiä ei synny lämmityskaudella.

Laihian Tilapalvelut Oy

Kunnan kiinteistöistä huolehtiminen tehokkaasti ja taloudellisesti siten, että niihin ei synny korjausvelkaa.

Aktiivinen ja ennakoiva toimiminen yrityselämän tilatarpeitten tyydyttämiseksi.

Poronkankaan Vesi Oy

Hyvänlaatuisen veden toimittaminen häiriöttömästi.

Veden hinnalla katetaan vain käyttökulut (omakustannushinta) ja mahdolliset investoinnit veden toimituksen turvaamiseksi.

2 LAIHIAN KUNNAN STRATEGIA

Laihian kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 3.10.2022 kuntastrategian vuosiksi 2023–2026.

Visio

Maailman nuukin pitäjä
Laihia on vihreä ja
turvallinen koti elämiseen ja
yrittämiseen

Laihian arvot

Yhteisöllisyys
Turvallisuus
Vastuullisuus

KRIITTISET MENESTYSTEKIJÄT

- Positiivisen kuntakuvan edistäminen
- Saavutettavuuden kehittäminen
- Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen
- Yrittämyönteisyyden vahvistaminen
- Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen
- Tasapainoisen talouden ylläpitäminen

TAVOITTEET

Positiivisen kuntakuvan edistäminen

- Laihiasta tulee mielikuva asukas-, perhe- ja yrittäjäystävällisestä kunnasta
- Laihian kunta on hyvä ja houkutteleva työnantaja
- Viestinnän kehittäminen
- Kulttuurin ja vapaa-ajan kehittäminen
- Kunnan kaava-alueiden julkikuvan parantaminen

Saavutettavuuden kehittäminen

- Ratikylän alikulun rakentuminen Laihian kunnan tahtotilan mukaisesti
- Kolmostien linjaus Laihian kunnan tahtotilan mukaisesti
- Joukkoliikenteen parantaminen
- Tietoliikenneyhteyksien kehittäminen

Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen

- Asukasluvun kasvu
- Viihtyisät asuinalueet
- Harrastusmahdollisuuksien lisääminen erityisesti nuorille ja nykyisten ylläpito
- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkuva kehittäminen
- Lukiokoulutuksen säilyminen Laihialla ja sen kehittäminen

Yritysmuutosten vahvistaminen

- Liike- ja yritystilojen sekä yritystonttien lisääminen
- Yritysten määrän lisääminen
- Työpaikkaomavaraisuuden kasvu
- Yrittäjäbarometrituloksen paraneminen

Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen

- Hallinnon, henkilöstön ja luottamushenkilöiden toiminnassa
- Kuntakonsernin, kuntalaisten ja sidosryhmien yhteistyössä
- Yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa

Tasapainoisen talouden ylläpitäminen

- Ylijäämäinen tilinpäätös ja tase
- Konsernin velkamäärä alle vastaavan kokoisten kuntien

3 KÄYTTÖTALOUSOSA

3.1 KUNNANVALTUUSTO

Toiminta-ajatus

Kunnanvaltuusto on kunnan ylin päätöksentekaelin. Kunnanvaltuusto vastaa strategisesta päätöksenteosta ja koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arviointista ja seurannan järjestämisestä.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

Kunnat ovat suunnittelukauden aikana poikkeuksellisen isossa muutoksessa. 1.1.2023 perustetaan Suomeen hyvinvointialueet, jotka ottavat tehtäväkseen kunnilta sosiaali- ja terveydenhoidon sekä palo- ja pelastustoimen tehtävät. Muutoksen jälkeen kunnat eivät osallistu kyseisten toimintojen päätöksentekoon millään tavalla. Myös hyvinvointialueiden rahoitusvastuu siirtyy valtiolle.

Tässä vaiheessa hyvinvointialueiden rahoitus ei ole vielä täysin kirkasta, mutta arvio on, että varsinkin jatkossa Pohjanmaan hyvinvointialueen resurssit tulevat niukkenemaan nykyisestä. Hyvinvointialueilla ei ole verotusoikeutta, vaikka niille siirtyy isoja osia kuntien kustannuksista. Kustannusten rahoittamista varten kunnista siirtyy hyvinvointialueille kunnallisvero- ja yhteisöverotuottoja sekä valtionosuutta.

Vaasan ympäristö on tulevina vuosina erittäin mielenkiintoisessa vaiheessa, kun moottoritien alkupäähän varattu akkuteollisuuden alue lähtee kehittymään. Tämän odotetaan heijastavan positiivisesti myös ympäristön kuntiin, Laihia mukaan lukien. Valtuuston tulee varautua mm. siihen, että alueelle tulee uusia asukkaita ja palveluiden tarve kasvaa. Laihian tulee kehittää kuntaa siten, että kunta kykenee nopeasti vastaamaan kehityksen mukanaan tuomiin haasteisiin.

Valtuuston keskeisenä tehtävänä suunnitelmakaudella on linjata muuttuvassa tilanteessa tulevaisuuden kunnan palvelut. Päätöstentien tueksi tarvitaan suunnitelmallista ja aktiivista toiminnan raportointia ja kunta-laisten osallistumismahdollisuuksien monipuolistamista. Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen luo pohjaa päätöksenteon läpinäkyvyydelle ja mahdollistaa osaltaan päättäjien laaja-alaisen tiedon-saannin.

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 3.10.2022 kunnan uuden strategian, jonka mukaisesti kunnan keskeiset arvot ovat yhteisöllisyys, turvallisuus ja vastuullisuus. Jokaisen hallintokunnan tulee pohtia, miten kyseiset arvot näyttäytyvät kunkin hallintokunnan toiminnassa.

Painopistealueet 2023–2025

- Kuntalaisten hyvinvointi yhteisöllisyyttä, turvallisuutta ja vastuullisuutta korostaen
- Kunnan vetovoimaisuuden ja saavutettavuuden edistäminen
- Talouden tasapaino

Painopistealueisiin perustuvat kriittiset menestystekijät/päämäärät 2023–2025

- Muutoksessa olevan kunnan tehtävien linjaus, priorisointi ja taloudellinen resursointi
- Uuden kuntastrategian mukaisen toiminnan ohjaaminen strategian mukaisesti

Tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Strategian toteutumisesta ja merkittävistä asiakokonaisuuksista järjestetään valtuustolle iltakouluja.

1100	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0		0	0
Kulut	-66 111	-99 164	-63 052	-63 052	-36,4 %	-63 683	-64 319
Netto	-66 111	-99 164	-63 052	-63 052	-36,4 %	-63 683	-64 319
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-44 243	-77 674	-40 278	-40 278	-48,1 %		
Netto	-44 243	-77 674	-40 278	-40 278	-48,1 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-21 868	-21 490	-22 774	-22 774	6,0 %		
Netto	-21 868	-21 490	-22 774	-22 774	6,0 %		

3.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA

Esittelijä: Lautakunnan puheenjohtaja

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastajan kanssa sekä valmistelee kunnanvaltuuston päätettäväksi vuosittain hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta myös arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Hyvinvointialue aloittaa toimintansa 1.1.2023

Painopistealueet 2023–2025

- Kunnan palveluiden järjestäminen uudessa organisaatiomallissa

Tavoitteet ja toimenpiteet 2023

- Talouden tasapainon seuranta
- Valtuuston asettamien tavoitteiden seuranta
- Valtuuston päätösten noudattaminen

1200	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0		0	0
Kulut	-7 091	-22 000	-22 000	-22 000	0,0 %	-22 220	-22 442
Netto	-7 091	-22 000	-22 000	-22 000	0,0 %	-22 220	-22 442
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0					
Kulut	-7 091	-22 000	-22 000	-22 000	0,0 %		
Netto	-7 091	-22 000	-22 000	-22 000	0,0 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-138	-90	0	0	-100,0 %		
Netto	-138	-90	0	0	-100,0 %		

3.3 KUNNANHALLITUS

	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	313 763	239 550	251 650	251 650	5,1 %	254 167	256 708
Kulut	-2 125 582	-2 263 180	-3 145 204	-3 145 204	39,0 %	-3 176 656	-3 208 423
Netto	-1 811 819	-2 023 630	-2 893 554	-2 893 554	43,0 %	-2 922 490	-2 951 714
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	283 133	231 000	242 000	242 000	4,8 %		
Kulut	-2 064 796	-2 201 928	-3 079 184	-3 079 184	39,8 %		
Netto	-1 781 663	-1 970 928	-2 837 184	-2 837 184	44,0 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	30 630	8 550	9 650	9 650	12,9 %		
Kulut	-60 786	-61 252	-64 020	-64 020	4,5 %		
Netto	-30 156	-52 702	-54 370	-54 370	3,2 %		

Tehtäväalue: **1300 Luottamushenkilöjohto**

Kustannuspaikat: Kunnanhallitus, hallintosääntöjaosto, henkilöstöjaosto, konserni- ja elinvoimajaosto, yhteistyötoimikunta, verotus, yhteistoimintaosuudet, maaseututoimi, vaikuttamistoimielimet (ikäihmisten neuvosto ja vammaisneuvosto)

Esittelijä: Kunnanhallitus, hallintosääntöjaosto, konserni- ja elinvoimajaosto:
Kunnanjohtaja
Henkilöstöjaosto ja yhteistyötoimikunta: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta kuntastrategian mukaisesti. Se johtaa kuntakonsernia siten, että palveluverkosto on toimiva, talouden tasapaino säilyy, kuntaa kehittävät toimenpiteet toteutuvat ja kunnan elinvoimaisuus paranee. Kunnanhallituksen tehtävänä on vastata omistajaohjauksen käytännön toiminnoista sekä kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kunnanhallitus valvoo kunnan etuja ja edustaa kuntaa työnantajana sekä vastaa henkilöstöpolitiikasta.

Tehtäväalueen määrärahoista katetaan koko kuntaa koskevia yhteistoimintaosuuksia, kuten Suomen Kuntaliiton, Pohjanmaan liiton, ympäristöterveydenhuolto, Arpeeti, Vaasanseudun Kehitys Oy:n ja Yhyres-kehittämisyhdistys ry:n maksuosuuksia. Lisäksi määrärahoista katetaan verotuksen ja maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen kuntaosuusmaksuja sekä työterveyshuollon kustannuksia. Yhteistoimintaosuusmaksuja tehtäväalueella on yhteensä 751 400 euroa.

Konserni- ja elinvoimajaosto selvittää ja valmistelee Laihian Tilapalvelut Oy:n kanssa uusien yritystilojen pääomittamistarvetta.

Talousarviossa varaudutaan perustoiminnan lisäksi mm. seuraaviin asioihin: kotisivujen uudistaminen, markkinoinnin tehostaminen ja kunnallisneuvoksen arvonimen rahoittaminen. Mahdollisesti tarvittaviin kunnan väistötiloihin ei talousarviossa ole varauduttu hankkeen epävarmuuden ja keskeneräisyyden takia.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Kuntiin jäävien palveluiden kehittäminen
- Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen
- Kunnan asukasluvun kehittyminen

Tavoitteet 2023

- Valtuuston päättämän strategian jalkauttaminen hallintokuntiin
- Positiivisen kuntakuvan vahvistaminen
- Yritysmuotoisuuden kehittäminen
- Kunnan talouden tasapainon säilyttäminen
- Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen
- Sisäisen valvonnan kehittäminen ja sen vahvistaminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosikatsauksissa

- Esimiespalavereissa käytävä strategian tarkastelu ja keskustelu. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*
- Kotisivujen uudistaminen. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*
- Eri medialähteiden suunnitelmallinen ja aktiivinen käyttö. *Vastuutaho kunnanjohtaja*
- Viestintäsuunnitelman päivitys kesään 2023 mennessä. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*
- Henkilöstökyselyn kehittäminen. Toteutus syksyllä 2023. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*
- Markkinointistrategian toteuttaminen. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*

- Elinvoimastrategian päivittäminen kesään 2023 mennessä. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*
- Aktiivinen ja säännönmukainen yhteistyö yrittäjien kanssa. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*
- Talouden säännönmukainen seuraaminen ja ohjaus. *Vastuuhenkilö talousjohtaja*
- Osallistuvan budjetoinnin mallin valmistelu siten, että malli otetaan käyttöön vuoden 2024 talousarviotyössä. *Vastuuhenkilö talousjohtaja*
- Sisäisen valvonnan koulutusta viranhaltijoille ja luottamushenkilöille. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*

1300	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	42 320	70 000	80 000	80 000	14,3 %	80 800	81 608
Kulut	-1 087 782	-1 116 447	-1 572 260	-1 572 260	40,8 %	-1 587 983	-1 603 862
Netto	-1 045 462	-1 046 447	-1 492 260	-1 492 260	42,6 %	-1 507 183	-1 522 254
Ulkoinen							
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	42 320	70 000	80 000	80 000	14,3 %		
Kulut	-1 064 397	-1 094 233	-1 548 487	-1 548 487	41,5 %		
Netto	-1 022 077	-1 024 233	-1 468 487	-1 468 487	43,4 %		
Sisäinen							
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-23 385	-22 214	-23 773	-23 773	7,0 %		
Netto	-23 385	-22 214	-23 773	-23 773	7,0 %		

Tehtäväalue: 1500 Keskushallinto

Kustannuspaikat: Keskustoimisto ja taloustoimisto
 Tilivelvollinen viranhaltija: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Hallinto-osasto huolehtii kunnanvaltuuston ja -hallituksen, tarkastuslautakunnan ja kunnanhallituksen alaisen jaostojen ja toimikuntien pöytäkirjatuotannosta, päätösten toimeenpanosta, keskusarkistosta, ict-palveluista, asianhallinta- ja sopimusjärjestelmästä, henkilöstöhallinnon ja laskentatoimen tehtävistä sekä muista keskitetyistä tuotettavista toimistotukipalveluista.

Tavoitteet 2023

- Keskeisten tukipalvelusovellusten ja -toimintojen tehostaminen
- Ict-toiminnan kehittäminen edelleen
- Tehostetaan saatavien perintää
- Lisätään panostusta henkilöstöasioiden hoitoon

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosikatsauksissa.

- Otetaan käyttöön vuonna 2022 viivästynyt ulkoisen toimijan palkka- ja henkilöstöhallinto-ohjelma. Tämä vahvistaa esimiesten parempaa hallintaa omasta henkilökunnastaan. Lisäksi henkilöstöpäätökset siirtyvät asianhallintaohjelmasta henkilöstöhallinto-ohjelmaan. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*
- Tietoturvamallin käyttöönotto. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*
- Yhteistyön aloittaminen perintätoimiston kanssa. *Vastuuhenkilö talousjohtaja*

- Lisätään yhteistyötä lähialueiden toisen asteen oppilaitoksiin ja korkeakouluihin harjoittelijoiden saamiseksi. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*

1500	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	35 690	38 550	14 650	14 650	-62,0 %	14 797	14 944
Kulut	-1 003 776	-1 116 318	-1 557 944	-1 557 944	39,6 %	-1 573 523	-1 589 259
Netto	-968 086	-1 077 768	-1 543 294	-1 543 294	43,2 %	-1 558 727	-1 574 314
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	5 060	30 000	5 000	5 000	-83,3 %		
Kulut	-966 375	-1 077 280	-1 515 697	-1 515 697	40,7 %		
Netto	-961 315	-1 047 280	-1 510 697	-1 510 697	44,2 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	30 630	8 550	9 650	9 650	12,9 %		
Kulut	-37 401	-39 038	-40 247	-40 247	3,1 %		
Netto	-6 771	-30 488	-30 597	-30 597	0,4 %		

Tehtäväalue: 1700 Kunnan tilat ja osakehuoneistot

Tilivelvollinen viranhaltija: Talusjohtaja

Toiminta-ajatus

Monipuolinen ja markkinahinnat huomioiva asuin-, liike- ja teollisuustonttitarjonta ja kaavoituksen onnistuminen ovat keskeisiä kunnan elinvoimaisuuden kannalta. Giga-Vaasan kehittymisen myötä kunnan tonttitarjonta on saatava houkuttelevaksi uusille kuntalaisille. Yleinen taloudellinen tilanne vaikuttaa voimakkaasti tonttimyyntiin.

Hoidetaan ja hyödynnetään kunnan metsä- ja maa-alueita suunnitelmallisesti metsä- ja maanostotoimikunnan avustuksella. Metsien hoidollisten toimenpiteiden tulee pohjautua ajantasaiseen metsätaloussuunnitelmaan. Puuraaka-aineen hintavaihtelut vaikuttavat puun myynnin ajoitukseen.

Tavoitteet 2023

- Monipuolinen, kunnan elinvoimaisuutta tukeva tonttitarjonta
- Metsäomaisuuden ammattitaitoinen hoito ja hyödyntäminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosikatsauksissa.

- Huolehditaan siitä, että tarjolla on kuntalaisia kiinnostavia tontteja. Samalla huomioidaan Vaasan seudun kehityksen myötä muodostuva mahdollinen tonttikysynnän kasvu. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*
- Toteutetaan metsänhoidollisia toimenpiteitä päivitetyn metsäsuunnitelman mukaisesti. Puun myynti pyritään ajoittamaan siten, että tuotto olisi mahdollisimman hyvä. *Vastuuhenkilö maanmittausinsinööri*

1700	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	235 753	131 000	157 000	157 000	19,8 %	158 570	160 156
Kulut	-34 024	-30 415	-15 000	-15 000	-50,7 %	-15 150	-15 302
Netto	201 729	100 585	142 000	142 000	41,2 %	143 420	144 854
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	235 753	131 000	157 000	157 000	19,8 %		
Kulut	-34 024	-30 415	-15 000	-15 000	-50,7 %		
Netto	201 729	100 585	142 000	142 000	41,2 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	0	0	0	0			
Netto	0	0	0	0			

3.4 KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Tehtäväalue: **1800 Vaalilautakunta**

Esittelijä: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunta on lakisäätäinen lautakunta, joka huolehtii valtiollisten vaalien, kuntavaalien, aluevaalien, europarlamenttivaalien ja kansanäänestysten toimittamiseen liittyvistä tehtävistä.

Painopisteet 2023–2025

Vuonna 2023 on eduskuntavaalit.

Vuonna 2024 on presidentinvaali ja EU-vaalit.

Vuonna 2025 on alue- ja kuntavaalit.

1800	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	8 578	3 000	14 000	14 000	366,7 %	14 140	14 281
Kulut	-33 952	-35 426	-25 836	-25 836	-27,1 %	-26 094	-26 355
Netto	-25 374	-32 426	-11 836	-11 836	-63,5 %	-11 954	-12 074
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	8 578	3 000	14 000	14 000	366,7 %		
Kulut	-33 952	-35 426	-25 836	-25 836	-27,1 %		
Netto	-25 374	-32 426	-11 836	-11 836	-63,5 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	0	0	0	0			
Netto	0	0	0	0			

3.5 HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Tehtäväalueet: Terveyttä ja hyvinvointia tukevat palvelut (Pohjanmaan hyvinvointialue), kirjasto- ja kulttuuritoimi, liikuntatoimi, nuorisotoimi

Esittelijä: Hyvinvointipäällikkö, vapaa-aikapäällikkö ja kirjastotoimenjohtaja

Toiminta-ajatus

Hyvinvointilautakunta toimii liikunnan, nuorisotyön, kirjaston ja kulttuuritoiminnan asiantuntijalautakuntana liikuntalain (390/2015), nuorisolain (1285/2016), kirjastolain (29.12.2016/1492) ja kulttuurilain (166/2019) mukaisesti. Lautakunta koordinoi ja kehittää toimialansa toimintaa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja hyvinvointipalveluiden tuottamiseksi kuntalaisille. Hyvinvointilautakunta toimii yhteistyössä muiden lautakuntien, hallintokuntien, yhdistysten, järjestöjen ja alueellisten toimijoiden sekä erityisesti Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa kunnan strategian mukaisesti. Tavoitteena on kaikenikäisten kuntalaisten osallisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä hyvä fyysinen toimintakyky.

Sote-uudistuksen myötä Pohjanmaan hyvinvointialue järjestää alueen sosiaali- ja perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon palvelut 14 alueen kunnalle. Suunnitelmavuosien painopistealueita ovat taloudellisuus, muutosjohtaminen sekä uusien toimintamallien kehittäminen ja vakiinnuttaminen käytäntöön. Ikärakenteen muutos lisää palvelujen tarpeen määrää merkittävästi. Kouluikäisten määrä tulee laskemaan ja eläkeikäisten määrä kasvaa.

	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	2 379 188	724 280	185 300	185 300	-74,4 %	187 153	189 025
Kulut	-33 280 839	-33 071 150	-1 672 762	-1 613 262	-95,1 %	-1 629 395	-1 645 689
Netto	-30 901 651	-32 346 870	-1 487 462	-1 427 962	-95,6 %	-1 442 242	-1 456 664
Ulkoinen	TP 2020	TA 2021	LTK 2022	TA2022	M-%	TS 2023	TS 2024
Tuotot	2 366 578	716 300	173 100	173 100	-75,8 %	0	0
Kulut	-32 700 194	-32 569 564	-1 120 515	-1 061 015	-96,7 %	0	0
Netto	-30 333 616	-31 853 264	-947 415	-887 915	-97,2 %	0	0
Sisäinen	TP 2020	TA 2021	LTK 2022	TA2022	M-%	TS 2023	TS 2024
Tuotot	12 610	7 980	12 200	12 200	52,9 %	0	0
Kulut	-580 645	-501 586	-552 247	-552 247	10,1 %	0	0
Netto	-568 035	-493 606	-540 047	-540 047	9,4 %	0	0

Tehtäväalue: 3000 Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Toiminnan tavoitteena on Laihian kunnan ja kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Kunnan-toimijoiden ohella yhteistyökumppaneita ovat ympäristöterveydenhuollon palvelut järjestävä Vaasan kaupunki, Pohjanmaan hyvinvointialue, työllisyystoimien osalta Pohjanmaan työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP), alueen työpaja Arpeeti ja Ohjaamo Pohjanmaa kunnan yhteistyöverkostojen ja kolmannen sektorin toimijoiden ohella.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyörakenteet
- Väestön hyvinvointierot
- Ikääntyvien määrän kasvu

Tavoitteet 2023

- Työikäisten hyvä työllisyys
- Kuntalaisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen
- Palveluiden saavutettavuuden kehittäminen
- Osallisuuden vahvistaminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosikatsauksissa.

- Alueen toimijoiden (TYP, EPT, HYTE, SONetBotnia) ja kunnan verkostoyhteistyöaktiivisuus. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- Aktiivisuus kunnan ja maakunnan vaikuttamistoimielimissä ja asiakasraadeissa. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- MLL yhteistyösopimuksen tuloksellisuuden seuraaminen. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- Hyvinvointisuunnitelman valmistelu. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*

Mittarit

- Kouluterveyskysely
- TEAviisarin tilastot

- MLL määrät
- Tapahtumien määrä

TYÖLLISYYS

Kunnan työikäisen väestön hyvä työllisyys edellyttää pitkäaikaistyöttömien tai osatyökykyisten ja muuten vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien palkkatukityöllistämistä, nuorten kesätyöllistämistä, siviilipalveluspaikkojen tarjoamista sekä työllistämistä edistäviä hankkeita. Tähän tarvitaan yhteistyötä toimijaverkoston kanssa, oikea-aikaisten palveluiden tarjoamista sekä jatkopolkujen kehittämistä.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyö työllisyyden hoidossa
- Työllisyyspalveluiden muutokset
- Työikäisten hyvinvointierot

Tavoitteet 2023

- Työikäisten hyvä työllisyys
- Palveluiden saavutettavuus
- Työmarkkinatuen kuntaosuuden väheneminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosikatsauksissa.

- Alueen toimijoiden (TYP, EPT) ja kunnan verkostoyhteistyö. *Vastuutaho kiinteistöhoidon ja työllisyyden yhdyshenkilö*
- Kunnan työllistämistoimien kehittäminen. *Vastuutaho kiinteistöhoidon ja työllisyyden yhdyshenkilö*

Mittarit

- ELY:n työllisyysseuranta
- Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä
- Arpeetin asiakasmäärä
- Työmarkkinatuen kuntaosuus
- Nuorten kesätyöpaikkojen määrän kehitys

VAIKUTTAMISTOIMIELIMET

Vaikuttamistoimielimiä ovat nuorisovaltuusto, ikäihmisten neuvosto ja vammaisneuvosto. Niiden tehtävänä on tuoda kohderyhmiensä ääni kuuluviin kunnan toiminnan ja päätöksenteon lisäksi hyvinvointialueen maakunnallisessa toiminnassa. Kunta tukee asukkaiden ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallistumista ja vaikuttamista mahdollistamalla vaikuttamistoimielinten sekä kunnassa toimivien seurojen ja yhdistysten toimintaedellytyksiä ja tiedonsaantia.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Kunnan uusi rooli
- Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyön muotoutuminen
- Palveluiden keskittyminen

Tavoitteet 2023

- Väestöryhmien edunvalvonta kuntatasolla
- Aktiivinen osallistuminen maakuntatason toimielinten toimintaan
- Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen
- Tarpeenmukaisten palveluiden turvaaminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Seuranta osavuositarkastuksissa.

- Vaikuttamistoimielinten kokouksia 6–8 vuodessa. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- Vaikuttamistoimielinten edustus työryhmissä. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- Vanhustenviikko, Nuukuuren viikko, valtakunnallinen vammaisneuvosto, Ikäinstituutti ja muut tapahtumat. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*

Mittarit

- Kokousten määrä
- Tapahtumat
- Aloitteet ja kannanotot

3000	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	2 212 371	550 000	0	0	-100,0 %	0	0
Kulut	-31 845 940	-31 582 276	0	0	-100,0 %	0	0
Netto	-29 633 569	-31 032 276	0	0	-100,0 %	0	0
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	2 212 371	550 000	0	0	-100,0 %		
Kulut	-31 786 514	-31 582 276	0	0	-100,0 %		
Netto	-29 574 143	-31 032 276	0	0	-100,0 %	0	0
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-59 426	0	0	0			
Netto	-59 426	0	0	0		0	0

Tehtäväalue: 4500 Kirjasto- ja kulttuuritoimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Kirjastotoimenjohtaja

Toiminta-ajatus

Kirjasto- ja kulttuuritoimi auttavat luomaan positiivista kuntakuvaa edistämällä kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja niihin liittyvää kansalaistoimintaa.

Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin ja uudistuviin aineistoihin, tukee monipuolista lukemisharrastusta, ohjaa ja tukee tiedonhankintaa sekä tarjoaa tiloja oppimiseen. Kulttuuritoimi ylläpitää kulttuuriperintöä, vahvistaa paikallisidentiteettiä sekä tukee kulttuurin tuottajia / harrastajia avustuksin ja palkinnoin.

Tavoitteet 2023

- palautetaan toiminnan volyymi koronaa ja kirjaston saneerausta edeltävälle tasolle
- panostetaan erityisesti lasten ja nuorten lukemis- ja kulttuuriharrastuksiin
- kehitetään Laihian kulttuuritarjontaa yhdessä muiden kulttuuritoimijoiden kanssa
- säästetään kirjaston vuokrakuluissa

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuositarkastuksissa.

- osallistutaan Eepoksen Lukeva Lakeus-hankkeeseen, jonka tavoitteena on kehittää uusia vinkkausmenetelmiä ja järjestää 7.-luokkalaisille kirjavinkkaustapahtumia
- tilataan nuortenkirjailija yläkouluun
- järjestetään 1–2 kirjailijailtaa aikuisille
- vietetään eri-ikäisille suunnattuja elokuvailtoja kirjastossa
- kehitetään kirjastoa opiskelutilana
- järjestetään 1–2 kesäkerhoa alakoululaisille
- järjestetään 3–4 matalan kynnyksen kulttuuritapahtumaa
- kehitetään Nuukuuren viikon konseptia kunnan vision mukaisesti
- tarjotaan nuorille harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja
- toimitaan aktiivisesti Eepoksen ja alueellisen kehittämiskirjaston työryhmissä ja Pohjanmaan lastenkulttuuriverkoston ohjausryhmässä
- luovutetaan kirjastoauton tyhjäksi jäänyt talli muuhun käyttöön

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja

Laihian kirjaston täydelliset tilastotiedot julkaistaan vuosittain Suomen yleisten kirjastojen tilastopalvelussa <https://tilastot.kirjastot.fi/>, jossa voi tehdä vertailuja eri vuosien, kuntien ja maakuntien välillä. Vertailussa tulee ottaa huomioon, että kirjastoauton toiminnan supistuminen vuonna 2019, koronavuodet 2020–2021 ja saneerausvuosi 2021 vähensivät väliaikaisesti kirjastonkäyttöä Laihialla. Kulttuuritoimesta ei ole saatavilla vertailukelpoisia toiminnallisia tunnuslukuja.

Kirjasto	2019	2020	2021	2022 (arvio)	2023
Fyysiset käynnit / asukas	7,6	5,3	6,2	9,7	10,0
Lainaus / asukas	16,7	13,8	12,5	14,5	17,0
Kokoelmat / asukas	8,2	8,1	8,1	8,1	8,4

4500	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	5 800	6 900	5 000	5 000	-27,5 %	5 050	5 101
Kulut	-397 326	-396 069	-406 045	-406 045	2,5 %	-410 105	-414 207
Netto	-391 526	-389 169	-401 045	-401 045	3,1 %	-405 055	-409 106

Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	5 800	6 900	5 000	5 000	-27,5 %		
Kulut	-326 614	-319 450	-328 381	-328 381	2,8 %		
Netto	-320 814	-312 550	-323 381	-323 381	3,5 %	0	0

Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-70 712	-76 619	-77 664	-77 664	1,4 %		
Netto	-70 712	-76 619	-77 664	-77 664	1,4 %	0	0

Tehtäväalue: 4700 Liikuntatoimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Vapaa-aikapäällikkö

Toiminta-ajatus

Liikuntatoimen tavoitteena on liikuntalain (390/2015) mukaisesti edistää kuntalaisten mahdollisuuksia harastaa liikuntaa ja kilpaurheilua sekä kehittää liikunnan kansalaistoimintaa yhteistyössä paikallisten seurojen, järjestöjen, yhteisöjen, kunnan muiden toimijoiden sekä lähikuntien kanssa kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävästi.

Tavoitteet 2023

- Pitkäjänteinen suunnittelu
- Monialainen hyte-yhteistyö
- Kuntalaisten elintapaohjaus

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuositarkastuksissa.

- Liikuntapolitiittisen ohjelman päivittäminen. *Vastuuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- TEA-indikaattoritieto osaksi vaikuttavuuden seurantaa. *Vastuuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Toimivan elintapaohjausmallin luominen. *Vastuuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*

4700	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	128 940	135 680	147 700	147 700	8,9 %	149 177	150 669
Kulut	-871 743	-874 877	-970 273	-910 773	4,1 %	-919 881	-929 080
Netto	-742 803	-739 197	-822 573	-763 073	3,2 %	-770 704	-778 411
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	116 330	127 700	135 500	135 500	6,1 %		
Kulut	-442 210	-470 323	-517 270	-457 770	-2,7 %		
Netto	-325 880	-342 623	-381 770	-322 270	-5,9 %	0	0
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	12 610	7 980	12 200	12 200	52,9 %		
Kulut	-429 533	-404 554	-453 003	-453 003	12,0 %		
Netto	-416 923	-396 574	-440 803	-440 803	11,2 %	0	0

Tehtäväalue: 4800 Nuorisotoimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Vapaa-aikapäällikkö

Toiminta-ajatus

Nuorisotoimen tavoitteena on nuorisolain (1285/2016) mukaisesti nuorisotyön ja erityisnuorisotyön keinoin monialaisverkostossa tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä edistää nuorten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisotoimi sisältää myös nuorisovaltuuston.

Tavoitteet 2023

- Nuorten osallisuuden edistäminen
- Monialaisen verkostotyön kehittäminen
- Ohjaamo-toimintamalli käytössä
- Nuorten vapaa-ajan kokoontumismahdollisuuksien parantaminen
- Koulunuorisotyön kehittäminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuositarkastuksissa.

- Nuorten aktiiviset edustukset toimielimissä ja työryhmissä. *Vastuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Alueellinen aktiivinen osallisuus ja yhteistyö. *Vastuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Eri toimijoiden lähipalvelukokonaisuuden kehittäminen. *Vastuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Kokoontumistilaisuuksien valvontaan luodaan selkeä malli. *Vastuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Lisätään henkilöstöresurssia tukemaan koulunuorisotyötä hankkeen avulla. *Vastuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*

4800	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	32 077	31 700	32 600	32 600	2,8 %	32 926	33 255
Kulut	-165 830	-217 928	-296 444	-296 444	36,0 %	-299 408	-302 403
Netto	-133 753	-186 228	-263 844	-263 844	41,7 %	-266 482	-269 147
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	32 077	31 700	32 600	32 600	2,8 %		
Kulut	-144 856	-197 515	-274 864	-274 864	39,2 %		
Netto	-112 779	-165 815	-242 264	-242 264	46,1 %	0	0
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-20 974	-20 413	-21 580	-21 580	5,7 %		
Netto	-20 974	-20 413	-21 580	-21 580	5,7 %	0	0

3.6 SIVISTYSLAUTAKUNTA

Tehtäväalueet: Varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, keskiasteen koulutus, aikuiskoulutus

Esittelijä: Sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Järjestetään varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen sekä aikuiskoulutukseen liittyviä palveluita kuntalaisille mahdollisimman laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Sivistyslautakunnan alaisia toimintoja ovat varhaiskasvatus-, perusopetus- ja lukiopalvelut sekä Kansalaisopisto Alman ja Kuula-opiston tarjoamat palvelut.

Pohjanmaan hyvinvointialue aloittaa toimintansa 1.1.2023. Sivistystoimen psykologi-, kuraattori- ja neopsy- palvelut siirtyivät kunnalta hyvinvointialueen kuntayhtymään 1.1.2022. Palveluiden saatavuuden varmistaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Ikäluokkien koko syntymävuoden mukaan:

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
93	104	63	73	61	59	Arvio 57

Varhaiskasvatuksessa kotihoidon tuen menojen on arvioitu syntyvyyden vähenemisen myötä laskevan. Lisäksi syntyvyyden väheneminen vähentää varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutoksen myötä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin 1.8.2021 korottamalla maksujen perusteena olevia tulo rajoja 31 %. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on 40 % (aiemman 50 % sijaan) nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Seuraavien lasten maksu on edelleen 20 % nuorimman lapsen maksusta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja tullaan jälleen laskemaan vuoden 2023 alkupuolella. Tämä muutos pienentää varhaiskasvatuksen tuloja.

Alakoulujen yksiköissä oppilasmäärät alkavat laskemaan, suurimmat ikäluokat ovat siirtymässä yläkoulun yksikköön ja sitä kautta myös lukioon. Perusopetuksessa olevien oppilaiden kokonaismäärä alkaa laskea merkittävästi vuoden 2023 jälkeen. Tämä tulee vaikuttamaan oleellisesti myös henkilöstön tarpeeseen ja mahdollisesti kouluverkkoon. Vuoden 2023 aikana oppilasmäärä ei muutu merkittävästi. Yläkoulun oppilasmäärä kasvaa noin yhden oppilasryhmän verran.

Kouluikäisten kokonaismäärän arvio lukuvuoden alkaessa:

2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1078	1068	1050	977	922	859	780

	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	1 167 823	863 900	760 800	760 800	-11,9 %	768 408	776 092
Kulut	-15 920 371	-15 228 379	-16 846 752	-16 846 752	10,6 %	-17 015 220	-17 185 372
Netto	-14 752 548	-14 364 479	-16 085 952	-16 085 952	12,0 %	-16 246 812	-16 409 280

Ulkoinen	TP 2020	TA 2021	LTK 2022	TA2022	M-%	TS 2023	TS 2024
Tuotot	1 164 333	863 900	760 800	760 800	-11,9 %	0	0
Kulut	-13 558 625	-12 908 922	-14 371 621	-14 371 621	11,3 %	0	0
Netto	-12 394 292	-12 045 022	-13 610 821	-13 610 821	13,0 %	0	0

Sisäinen	TP 2020	TA 2021	LTK 2022	TA2022	M-%	TS 2023	TS 2024
Tuotot	3 490	0	0	0		0	0
Kulut	-2 361 746	-2 319 457	-2 475 131	-2 475 131	6,7 %	0	0
Netto	-2 358 256	-2 319 457	-2 475 131	-2 475 131	6,7 %	0	0

Tehtäväalue: 4000 Varhaiskasvatus

Kustannuspaikat: Oravametsän, Hulmin ja Veturin päiväkodit, Vallinmäen ja Rauhalan esiopetusta täydentävät varhaiskasvatussyksiköt, perhepäivähoito ja Pikkupeikko perhepäivähoidon varahoitoyksikkö, 2 vuoroa tarjottavaa ryhmäperhepäivähoitoyksikköä sekä viisi ryhmäperhepäivähoidon päiväyksikköä. Lasten kotihoidon tuki ja leikkitoiminta.

Tilivelvollinen viranhaltija: Varhaiskasvatuksen johtaja, päiväkodin johtaja ja perhepäivähoidon ohjaaja

Toiminta-ajatus

Tehtävänä on järjestää varhaiskasvatuslain mukainen hoitopaikka alle kouluikäisille lapsille huomioiden lapsen yksilöllisyys ja erityistarpeet sekä mahdollistaa varhainen puuttuminen. Varhaiskasvatuspaikan järjestelyaika on 4 kuukautta ja työllistymistilanteissa 2 viikkoa.

Varhaiskasvatusta toteutetaan 2022 päivitetyn Laihan kunnan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan, joka pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Tehtäväalueen tavoitteet määritellään sivistystoimen toimintastrategiassa (Hyvinvoivasta lapsesta osavaksi nuoreksi, 2019–2023): laadukas kasvatus ja opetus; innostava kasvu- ja oppimisympäristö; fyysinen ja psyykinen hyvinvointi.

Tavoitteet 2023

- Varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys keväällä 2023
- Tukitoimien tehostaminen/varhainen puuttuminen
- Liikunnallisten elämäntapojen vakiinnuttaminen varhaiskasvatussyksiköissä
- Kiusaamisen ehkäiseminen/positiivisen pedagogiikan vakiinnuttaminen arkeen
- Henkilöstötarpeen kartoitus keväällä ja syksyllä
- Henkilöstön jaksaminen haasteellisissa ryhmissä
- Kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen
- Päivitetyn varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönotto

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosisikatsauksissa.

- Hoitopaikkojen tarpeen aktiivinen ennakointi. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*
- Varhaiskasvatuksen kiertävän erityisopettajan palkkaaminen. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*
- Opin liikkuen -hankkeen kautta saatua liikuntakasvatusta jatketaan. Lasten, perheiden ja henkilöstön liikunnan tehostaminen. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*
- Kiusaamisen vastaisen suunnitelman käyttöönotto koko varhaiskasvatuksessa jatkuu sekä positiivisen pedagogiikan omaksumista vahvistetaan. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*
- Kevään 2023 aikana pyritään rekrytoimaan pätevää henkilöstöä tarpeen mukaan. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*
- Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen organisaation päivittäminen ja tarvittaessa rekrytointi. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Lapsia yhteensä vuoden lopussa	425	404	404	363	350
Päiväkodeissa 2–5 v	160	146	143	142	134
Pk:n esiopetus osap.hoito	70	59	69	61	49
Koulujen esiopetus osap.hoito					
leikkitoiminta syksy 2014 alk.	30	25	25	25	26
Ryhmäpph:ssa	75	106	102	70	87
Perhepph:ssa	90	68	65	65	54
Kotihoidontuen piirissä olevia perheitä/ lapsia	160/225	139/177	124/159	105/125	100/123

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Nettomenot	3 687 486	3 747 165	3 536 338	3 094 816	3 340 627
Nettomenot/lapsi/v					
- päiväkotii/2–5v (Oravametsä)	7 111	6 821	6 794	7 211	6 924
- ryhmäpph/päiväryhmät	7 432	7 070	6 083	6 312	6 773
- ryhmäpph/vuoroyksiköt	8 529	8 513	8 042	8 752	9 780
- pph + vararyhmä	7 139	7 504	8 964	8 537	9 179

* Nettomenoa/ryhmäperhepäivähoidon lapsi on vaikea arvioida v. 2022, koska osa yksiköistä toimii vain osan vuotta.

4000	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	736 722	640 500	512 700	512 700	-20,0 %	517 827	523 005
Kulut	-4 413 993	-3 981 127	-4 596 111	-4 596 111	15,4 %	-4 642 072	-4 688 493
Netto	-3 677 271	-3 340 627	-4 083 411	-4 083 411	22,2 %	-4 124 245	-4 165 488
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	736 722	640 500	512 700	512 700	-20,0 %		
Kulut	-4 096 753	-3 669 125	-4 254 899	-4 254 899	16,0 %		
Netto	-3 360 031	-3 028 625	-3 742 199	-3 742 199	23,6 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-317 240	-312 002	-341 212	-341 212	9,4 %		
Netto	-317 240	-312 002	-341 212	-341 212	9,4 %		

Tehtäväalue: 4100 Esiopetus

Tilivelvollinen viranhaltija: Varhaiskasvatuksen johtaja ja päiväkodin johtaja

Toiminta-ajatus

Kunta on velvollinen järjestämään esiopetusta alueellaan asuville lapsille oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna ja oppivelvollisuuden alkamisvuonna pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille. Esiopetus on perusopetuslain mukaista suunnitelmallista kasvatusta ja opetusta, jonka tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetus ei ole koulua vaan oppimista leikin varjolla lapsen ehdoilla. Esiopetus on muuttunut velvoittavaksi 1.8.2015 alkaen. Opetus kestää 700 tuntia lukuvuodessa ja noudattaa perusopetuksen työpäiviä.

Tehtäväalueen tavoitteet määritellään sivistystoimen toimintastrategiassa (Hyvinvoivasta lapsesta osaavaksi nuoreksi, 2019–2023): laadukas kasvatusta ja opetus; innostava kasvu- ja oppimisympäristö; fyysinen ja psyykinen hyvinvointi.

Tavoitteet 2023

- Esiopetukseen osallistuvien lasten päivähoidon järjestäminen siten, että koulukuljetusten tarve ja kustannukset pysyvät edelleen vähäisinä.
- Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen hallintomallin kehittäminen.
- Neuropsykiatristen lasten oikea-aikainen tukeminen sekä periaatteista ja käytänteistä sopiminen.
- Kolmiportaisen tuen kehittäminen ja yhtenäistäminen.
- Sivistystoimen toimintaohjelman jalkauttaminen.
- Toiminnallisten oppimismenetelmien vakiinnuttaminen esiopetuksessa sekä lasten osallisuuden sekä aktiivisuuden tukeminen.
- Nivelvaihe perusopetukseen joustavaksi ja toimivaksi. Yhteistyö koulujen kanssa.
- Kulttuuri- ja lukutaitojen vahvistaminen esiopetuksessa.
- Kiusaamisen vastainen suunnitelma aktiiviseen käyttöön.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosisikatsauksissa.

- Täydentävän varhaiskasvatuksen järjestäminen esiopetusyksikön yhteydessä. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*
- Henkilökunnan kouluttaminen, ohjaus ja tuen antaminen. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*
- Varhaiskasvatuksen-alkuopetuksen lukuhankeeseen osallistuminen. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*
- Erityinen tuki ja inklusio -hanke, johon osallistutaan yhdessä perusopetuksen kanssa. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen johtaja*

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Nettomenot	571 613	567 254	559 640	502 247	528 876
Esiopetuslapsia	125	113	125	104	115
Nettomeno/lapsi	4 573	5 020	4 464	4 829	4 598

4100	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	38 467	0	0	0		0	0
Kulut	-680 560	-528 876	-715 628	-715 628	35,3 %	-722 784	-730 012
Netto	-642 093	-528 876	-715 628	-715 628	35,3 %	-722 784	-730 012
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	38 467	0	0	0			
Kulut	-596 404	-442 129	-611 485	-611 485	38,3 %		
Netto	-557 937	-442 129	-611 485	-611 485	38,3 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-84 156	-86 747	-104 143	-104 143	20,1 %		
Netto	-84 156	-86 747	-104 143	-104 143	20,1 %		

Tehtäväalue: 4200 Perusopetus

Kustannuspaikat: Koulutoimen hallinto, Hulmin, Isonkylän, Kirkonkylän, Rauhalan, Kylänpään ja Perälän yksiköt, pienluokat 1–6 yhteensä neljä, pienluokka 1–9, pienluokat 7–9 yhteensä kaksi, JOPO-luokka, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta, yläkoulu sekä yhteispalvelut

Tilivelvollinen viranhaltija: Sivistysjohtaja, johtava rehtori, virka-apulaisrehtorit

Toiminta-ajatus

Järjestää perusopetuslain mukaisesti opetusta oppivelvollisuusikäisille (vuosiluokat 1–9). Tehtäväalueen tavoitteet määritellään sivistystoimen toimintaohjelmassa (Hyvinvoivasta lapsesta osaavaksi nuoreksi, 2019–2023): laadukas kasvatus ja opetus; innostava kasvu- ja oppimisympäristö; fyysinen ja psyykinen hyvinvointi.

Laihian kunta on päättänyt järjestää perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa kunnassa toimivien koulujen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta 17 §:n 2 momentissa tarkoitetuille oppilaille.

Tavoitteet 2023

- Yhteistyön käynnistäminen sekä oppilashuollon palveluiden vahvistaminen Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa
- TVT-strategian päivittäminen edelleen ja laitteiden hankinta sekä niihin liittyvän pedagogisen osaamisen vahvistaminen
- Yhtenäiskoulun hallintomallin kehittäminen ja arviointi
- Oppilaan ohjauksen vahvistaminen ja kehittäminen
- Opettajien pedagogisten valmiuksien kehittäminen: pedagoginen kirjoittaminen, yhteisopettajuus, konsultaatio, haasteelliset oppilaat
- Opetushallituksen kärkihankkeisiin osallistuminen
- Toiminnan kehittäminen hankkeiden avulla; harrastustoiminnan tuominen koulupäivän yhteyteen
- Liikuntaluokkapedagogiikan kehittäminen

- Edistetään opiskelijan psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia
- Kouluakatemia toiminnan kehittäminen
- Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuositarkastuksissa.

- Yhteistyöverkoston luominen hyvinvointialueelle. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Digitorryhmä päivittää strategiaa tarveharkintaisesti. *Vastuhenkilö apulaisrehtori*
- Mahdollisen uudenlaisen yhtenäiskouluorganisaation aloittaminen elokuussa. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Oppilaanohjauksen tuntimäärän lisääminen. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Haetaan OPH:n kärkihankkeiden kehittämistä rahoitusta. *Vastuhenkilö johtava rehtori*
- Haetaan OKM:n, OPH:n ja AVI:n hankkeiden rahoitusta. *Vastuhenkilö johtava rehtori*
- Harrastustoiminnan kehittäminen Suomen malli -hankkeen avulla. *Vastuhenkilö johtava rehtori*
- Liikuntaluokkien yhteistyöverkoston kehittäminen ja vakiinnuttaminen. *Vastuhenkilö johtava rehtori*
- Opiskeluhuollon suunnitelman toteuttaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Mahdollistetaan kouluakatemiaan osallistuminen myös lukion opiskelijoille ja kehitetään seurayhteistyötä. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Yrityskylätoiminnan aloittaminen yläkoulussa. Nuori yrittäjyys -ohjelman toteuttaminen. *Vastuhenkilö johtava rehtori*

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Nettomenot	-8 598 516	-8 567 908	-8 622 058	-8 892 927	-9 243 132
Oppilaat	1 005	1 041	1 062	1 087	1 078
Oppitunteja (vvk)	1 792	2 089	1 910	2 245	2 039
Kustannus €/oppilas	8 556	8 230	8 446	8 181	8 574
Oppitunteja/oppilas	1,78	1,84	1,79	2,06	1,89

4200	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	359 196	198 400	238 100	238 100	120,0 %	240 481	242 886
Kulut	-9 568 541	-9 441 532	-10 128 728	-10 128 728	107,3 %	-10 230 015	-10 332 315
Netto	-9 209 345	-9 243 132	-9 890 628	-9 890 628	107,0 %	-9 989 534	-10 089 430

Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	356 709	198 400	238 100	238 100	20,0 %		
Kulut	-7 759 981	-7 662 224	-8 251 105	-8 251 105	7,7 %		
Netto	-7 403 272	-7 463 824	-8 013 005	-8 013 005	7,4 %		

Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	2 487	0	0	0			
Kulut	-1 808 560	-1 779 308	-1 877 623	-1 877 623	5,5 %		
Netto	-1 806 073	-1 779 308	-1 877 623	-1 877 623	5,5 %		

Tehtäväalue: 4300 Toisen asteen koulutus

Kustannuspaikat: Lukio

Tilivelvollinen viranhaltija: Lukion rehtori ja sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Laihian lukio antaa lukiolain (21.8.1998/629) mukaista opetusta. Laihian lukio toimii tasokkaana yleislukiona, joka mahdollistaa jatko-opinnot yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin ja muihin kolmannen asteen oppilaitoksiin. Lukio on kurssimuotoinen ja luokaton joustavuutta ja ajankohtaisuutta korostaen. Toiminta määrittyy lukiolain ja -asetuksen mukaisena, lukuvuosittain lukion johtokunnan hyväksymän työ- ja toimintasuunnitelman mukaan.

Tavoitteet 2023

- Lukio antaa hyvät valmiudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen ja jatko-opintoihin.
- Kansainvälisyyskasvatusta kehitetään ja vahvistetaan.
- Lukio kehittää yliopisto- ja korkeakoulu yhteistyötä ja työelämään tutustumista. Yhteistyökurseja tarjotaan Vaasan yliopiston kanssa. Työelämään tutustumisesta järjestetään mm. yrittäjävierailuja. Tavoitteena on sujuvampi siirtyminen korkeakouluopintoihin ja työelämään.
- LOPS 2021 kehitystyö jatkuu. Sen myötä laaja-alainen osaaminen korostuu.
- Hyvinvoinnin vahvistaminen ja opiskelijan tukeminen jaksamisessa ja paluuta opetuksen normioloihin tuetaan.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuositarkastuksissa.

- Kattava ja monipuolinen opetustarjonta lukiolaisten käytössä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan laajemmin kuin mitä lukiolaki edellyttää. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Erasmus-hanke toiminnassa. Opintomatkat ulkomaille toteutetaan epidemian tuoman tauon jälkeen. Uusia EU:n tukemia kansainvälisyystoimintoja käynnistetään mahdollisuuksien mukaan. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Vaasan yliopiston tutustumiskurseja tarjotaan lukion opiskelijoille. Tutustumiskäyntejä tehdään yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Lukiossa vierailee jatkokoulutuspaikkojen edustajia esitelmöimässä. Työelämän asiantuntijoita vierailee koulussa. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Yhteistyötä Vaasan yliopiston kanssa suunnitellaan työryhmässä. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Uusi LOPS2021 on kaikilla vuositasoilla käytössä, mahdolliset muutokset paikallisessa opetussuunnitelmassa valmistellaan ja ne ovat voimassa 2023–24 lukuvuodesta alkaen. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Laaja-alaista osaamista vahvistetaan lukion opetuksessa ja Erasmus-hankkeessa. *Vastuhenkilö lukion rehtori*

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja / lukiokoulutus

Tunnusluvut	TA 2019	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Nettomenot	-937 693	-954 459	-954 842	-1 069 944
Opiskelijat	127	144	145	147
Kurssit (vvk)	196	195	200	200
Kustannus €/oppilas	7 383	6 617	6 585	7 278

4300	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	33 438	25 000	10 000	10 000	-60,0 %	10 100	10 201
Kulut	-1 052 754	-1 094 944	-1 178 935	-1 178 935	7,7 %	-1 190 724	-1 202 632
Netto	-1 019 316	-1 069 944	-1 168 935	-1 168 935	9,3 %	-1 180 624	-1 192 431
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	32 435	25 000	10 000	10 000	-60,0 %		
Kulut	-907 439	-953 544	-1 026 782	-1 026 782	7,7 %		
Netto	-875 004	-928 544	-1 016 782	-1 016 782	9,5 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	1 003	0	0	0			
Kulut	-145 315	-141 400	-152 153	-152 153	7,6 %		
Netto	-144 312	-141 400	-152 153	-152 153	7,6 %		

Tehtäväalue: 4400 Aikuiskoulutus

Tilivelvollinen viranhaltija: Kansalaisopisto Alman rehtori ja sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Kansalaisopisto Alma ja Kuula-opisto tarjoavat vapaan sivistystyön palveluja Laihian asukkaille. Opistojen kursseille voi kuitenkin ilmoittautua yli kuntarajojen. Laihian kunta ostaa taiteen perusopetuksen musiikin (instrumentit) sekä tanssin opetuksen osalta Vaasan kaupungin Kuula-opistolta. Vaasan kaupunki on vahvistanut musiikin opetuksen opetussuunnitelman, jota noudatetaan Laihian sivutoimipisteessä.

Tavoitteet 2023

- Monipuolisuus ja taloudellisuus
- Kurssien sisällöt vastaavat kysyntää

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Hyvä yhteistyö toiminnassa
- Tarkoituksenmukaiset toimitilat
- Uusien kurssien suunnittelu kuntalaisia kuullen ja osallistaen

4400	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0		0	0
Kulut	-204 523	-181 900	-227 350	-227 350	25,0 %	-229 624	-231 920
Netto	-204 523	-181 900	-227 350	-227 350	25,0 %	-229 624	-231 920

Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-198 048	-181 900	-227 350	-227 350	25,0 %		
Netto	-198 048	-181 900	-227 350	-227 350	25,0 %		

Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-6 475	0	0	0			
Netto	-6 475	0	0	0			

3.7 TEKINEN LAUTAKUNTA

Tehtäväalueet: Tekninen toimi, tilahallinta, liikennealueet, yleiset alueet, jätehuolto, liikenneolot, vesihuoltolaitos, rakennus- ja ympäristötoimi

Esittelijä: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Tuotetaan kiinteistöihin, liikennealueisiin, yleisiin alueisiin, jätehuoltoon ja vesihuoltolaitokseen liittyviä palveluja kuntalaisille mahdollisimman kustannustehokkaasti ja laadukkaasti.

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 3.10.2022 uuden kuntastrategian, jonka mukaisesti kunnan keskeiset arvot ovat yhteisöllisyys, turvallisuus ja vastuullisuus. Teknisen lautakunnan tulee pohtia, miten kyseiset arvot näyttäytyvät hallintokunnan toiminnassa.

Tekninen lautakunta pyrkii kehittämään toimintaansa kunnan uuden strategian mukaisesti siten, että voidaan vastata kuntalaisten, yrittäjien ja kolmannen sektorin lisääntyvän aktiivisuuden mukanaan tuomiin uusiin vaatimuksiin kunnan infran kunnosta ja laajuudesta huomioiden kunnan taloudellisten resurssien puitteet.

	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	4 923 272	4 772 023	5 199 219	5 199 219	9,0 %	5 251 211	5 303 723
Kulut	-5 695 072	-5 614 031	-5 603 863	-5 523 863	-1,6 %	-5 579 102	-5 634 893
Netto	-771 800	-842 008	-404 644	-324 644	-61,4 %	-327 890	-331 169
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	1 823 874	1 763 030	1 974 100	1 974 100	12,0 %		
Kulut	-5 574 385	-5 492 293	-5 473 066	-5 393 066	-1,8 %		
Netto	-3 750 511	-3 729 263	-3 498 966	-3 418 966	-8,3 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	3 099 398	3 008 993	3 225 119	3 225 119	7,2 %		
Kulut	-120 687	-121 738	-130 797	-130 797	7,4 %		
Netto	2 978 711	2 887 255	3 094 322	3 094 322	7,2 %		

Tehtäväalue: 5100 Tekninen toimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on tarjota mahdollisimman laadukasta ja kustannustehokasta palvelua kuntalaisille sekä kunnan eri toimialoille. Tehtävänä on päätöksentekoon liittyvien asioiden valmistelu, toiminnan johtaminen, kesäpestin järjestäminen sekä suunnittelu, rakennuttaminen ja rakentaminen. Pienemmät hankkeet suunnitellaan ja rakennetaan omana työnä. Pääosa suunnittelusta ja rakentamisesta ostetaan.

Toimintaympäristön muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

Kiinteistöhoito siirtyy vuoden 2023 alusta uuteen perustettuun yhtiöön. Tekniseltä osastolta siirtyy 5 henkilöä uuteen yhtiöön. Kiinteistöpäällikön virkaa ei täydetä.

Liikunta-alueiden hoito ja investointien toteuttaminen siirtyy myös vuoden 2023 alusta teknisen lautakunnan alaisuuteen. Siirto koskee yhtä henkilöä.

Tavoitteet 2023

- Energiansäästö kohteiden ja toimenpiteiden innovatiivinen kehittäminen
- Viestinnän kehittäminen
- Kunnan saavutettavuuden parantaminen
- Nopea, rohkea ja innovatiivinen toimintatapa sidosryhmien yhteistyössä
- Yhteistyön kehittäminen alueen yritysten kanssa teknisen toimen alaisissa kohteissa
- Turvallisuuden parantaminen turvallisuuskyselyn pohjalta

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosisikatsauksissa.

- Kehitetään yhteistyötä eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin kanssa energiansäästötoimenpiteiden kehittämisessä ja toteutuksessa. *Vastuhenkilö tekninen johtaja*
- Lisätään ennakkoviestintää teknisen osaston toimista. *Vastuhenkilöinä tekninen johtaja ja osaston esimiehet*
- Toimitaan aktiivisesti kunnan alueen suurien liikennehankkeiden ohjausryhmissä kunnan tahtotilan huomioimiseksi. *Vastuhenkilö tekninen johtaja*
- Tiivistetään yhteistyötä kuntakonsernin sisällä sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. *Vastuhenkilö tekninen johtaja*
- Turvallisuuskyselyn toteuttaminen ja turvallisuussuunnitelman päivittäminen yhteistyössä muiden hallintokuntien ja konserniyhtiöiden kanssa. *Vastuhenkilö tekninen johtaja*

5100	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	-95	4 000	4 000	4 000	0,0 %	4 040	4 080
Kulut	-256 719	-274 323	-313 432	-313 432	14,3 %	-316 566	-319 732
Netto	-256 814	-270 323	-309 432	-309 432	14,5 %	-312 526	-315 652

Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	-95	4 000	4 000	4 000	0,0 %		
Kulut	-240 764	-258 763	-297 021	-297 021	14,8 %		
Netto	-240 859	-254 763	-293 021	-293 021	15,0 %		

Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-15 955	-15 560	-16 411	-16 411	5,5 %		
Netto	-15 955	-15 560	-16 411	-16 411	5,5 %		

Tehtäväalue: 5200 Tilahallinta

Tilivelvollinen viranhaltija: Tekninen johtaja

Tehtäväalueen toiminta-ajatus

Tavoitteena on tarjota mahdollisimman laadukasta ja kustannustehokasta palvelua kunnan eri kiinteistöjen käyttäjille. Ylläpidetään kiinteistöjä kustannustehokkaasti ja tarjoten käyttäjille mahdollisimman terveelliset ja viihtyisät työskentelyolosuhteet ennakoiden korjaustarpeet.

Tavoitteet 2023

- Käyttäjillä terveelliset olosuhteet
- Kustannusten hallinta ja energiansäästön toteutuksen kehittäminen
- Toiminnan palvelurakenteen kehittäminen käyttäjien tarpeiden mukaisiksi
- Koulujen ja niiden ympäristöjen kokonaisturvallisuuden kehittäminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosisikauksissa.

- Aktiivinen, nopea ja osaava toiminta yhdessä kuntakonsernin kanssa. Vastuhenkilöt *kiinteistöhoi-*
don ja työllisyyden yhdyshenkilö sekä tekninen johtaja
- Energiakulutuksen systemaattinen seuranta ja muutoksiin reagointi. Vastuhenkilö *kiinteistöhoi-*
don ja työllisyyden yhdyshenkilö
- Hallintokuntien välisen yhteistyön kehittäminen. Vastuhenkilöt *kiinteistöhoi-*
don ja työllisyyden yhdyshenkilö sekä tekninen johtaja
- Valvontakameroiden lisääminen koulujen sisätiloihin, ulkoseinille sekä piha-alueille vuosittain erillisen ohjelman mukaisesti. Vastuhenkilö *tekninen johtaja*

5200	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	3 526 919	3 419 303	3 885 059	3 885 059	13,6 %	3 923 910	3 963 149
Kulut	-2 671 842	-2 550 868	-2 701 169	-2 701 169	5,9 %	-2 728 181	-2 755 462
Netto	855 077	868 435	1 183 890	1 183 890	36,3 %	1 195 729	1 207 686
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	485 780	466 230	716 600	716 600	53,7 %		
Kulut	-2 611 836	-2 479 481	-2 627 272	-2 627 272	6,0 %		
Netto	-2 126 056	-2 013 251	-1 910 672	-1 910 672	-5,1 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	3 041 140	2 953 073	3 168 459	3 168 459	7,3 %		
Kulut	-60 007	-71 387	-73 897	-73 897	3,5 %		
Netto	2 981 133	2 881 686	3 094 562	3 094 562	7,4 %		

Tehtäväalue: 5300 Liikennealueet

Kustannuspaikat: Kadut, kevyen liikenteen väylät, valaistus ja yksityistiet

Tilivelvollinen viranhaltija: Katuinsinööri

Toiminta-ajatus

Ylläpidetään liikenneväylät hyväksytyjen laatutavoitteiden mukaisesti ja kustannustehokkaasti.

Tarjotaan käyttäjille turvalliset liikkumisolosuhteet.

Tavoitteet 2023

- Kunnan eri osa-alueiden saavutettavuuden kehittäminen yksityisteiden hoidon ja kunnostuksen avulla.
- Kaava-alueiden julkikuvan ja saavutettavuuden kehittäminen katuverkoston kuntoa parantamalla.
- Osaava, nopea, rohkea ja innovatiivinen toimintatapa energiansäästötoimenpiteissä.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosisikatsauksissa.

- Yksitysteiden hoidon erilaisten rahoitusmallien hyödyntäminen. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*
- Katuverkostojen peruskorjauksen PTS:n päivittäminen ja ajan tasalla pitäminen. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*
- Tuodaan uusia teknisiä innovaatioita ja toimintatapoja katuvalaistuksen hallintaan. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*

5300	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	13 518	2 700	1 000	1 000	-63,0 %	1 010	1 020
Kulut	-658 596	-684 722	-758 315	-758 315	10,7 %	-765 898	-773 557
Netto	-645 078	-682 022	-757 315	-757 315	11,0 %	-764 888	-772 537
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	1 166	2 700	1 000	1 000	-63,0 %		
Kulut	-646 333	-676 452	-748 387	-748 387	10,6 %		
Netto	-645 167	-673 752	-747 387	-747 387	10,9 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	12 353	0	0	0			
Kulut	-12 263	-8 270	-9 928	-9 928	20,0 %		
Netto	90	-8 270	-9 928	-9 928	20,0 %		

Tehtäväalue: 5400 Yleiset alueet

Kustannuspaikat: Puistot

Tilivelvollinen viranhaltija: Maanmittausinsinööri

Toiminta-ajatus

Kunnan yleisten alueiden hoito, ylläpito ja kehittäminen tarjoten kuntalaisille viihtyisän ympäristön virkistytystä sekä lisäten positiivista kuntakuvaa. Yleiset alueet sisältävät jatkossa myös liikunta- ja leikkikenttä-alueet.

Tavoitteet 2023

- Asuinalueiden viihtyisyyden parantaminen puistoalueiden siistillä yleisilmeellä.
- Virkistysalueiden kehittäminen kuntalaisten mielipiteet huomioiden.
- Liikunta-alueiden hoidon kehittäminen.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuositarkastuksissa.

- Puistoalueiden kunnostustoimenpiteitä budjetin sallimissa rajoissa, sekä yleisten alueiden ylläpito.
Vastuhenkilö maanmittausinsinööri
- Yhteistyön lisääminen alan yritysten kanssa yleisten alueiden hoidon- ja kehittämisen osalta.
Vastuhenkilö maanmittausinsinööri
- Lisätään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa liikuntapaikkojen sekä leikkikenttien hoidossa ja niiden kehittämisessä. *Vastuhenkilö katuinsinööri*

5400	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	23 166	0	1 500	1 500		1 515	1 530
Kulut	-73 544	-71 881	-312 874	-232 874	224,0 %	-235 203	-237 555
Netto	-50 378	-71 881	-311 374	-231 374	221,9 %	-233 688	-236 025
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	23 166	0	1 500	1 500			
Kulut	-68 718	-66 766	-306 563	-226 563	239,3 %		
Netto	-45 552	-66 766	-305 063	-225 063	237,1 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-4 826	-5 115	-6 311	-6 311	23,4 %		
Netto	-4 826	-5 115	-6 311	-6 311	23,4 %		

Tehtäväalue: 5500 Jätehuolto

Kustannuspaikat: Jätehuolto

Tilivelvollinen viranhaltija: Katuinsinööri

Toiminta-ajatus

Jätehuollon taksat pidetään kuntalaisille kilpailukykyisinä. Opastetaan kuntalaisia lisäämään kierrätystä sekä kaatopaikalle menevän jätteen määrää minimoidaan.

Palveluita tehostetaan tehostaminen kustannustehokkaaksi. Vuonna 2020 voimaan tulleen jätelain mukaisesti jätehuolto tulee kattamaan toiminnastaan syntyvät kustannukset.

Tavoitteet 2023

- Hyötykäyttöaseman lajittelun jatkuva tehostaminen.
- Jätehuollon kustannusten minimointi.
- Toiminta uuden jätelain vaatimusten mukaiseksi.
- Palveluntuottajien kanssa kirjalliset sopimukset.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosikatsauksissa.

- Henkilökunnan koulutukset ja tiedottaminen huolellisesta lajittelusta, lajitteluohjeiden tarvittava päivitys. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*
- Jätehuoltomääräysten päivittäminen uuden jätelain vaatimusten mukaiseksi. *Vastuuhenkilöt katuinsinööri ja tekninen johtaja*
- Jätehuollon kustannusten seuranta. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*

5500	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	127 680	102 000	101 000	101 000	-1,0 %	102 010	103 030
Kulut	-238 974	-239 981	-273 038	-273 038	13,8 %	-275 768	-278 526
Netto	-111 294	-137 981	-172 038	-172 038	24,7 %	-173 758	-175 496
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	126 890	102 000	101 000	101 000	-1,0 %		
Kulut	-238 644	-239 981	-273 038	-273 038	13,8 %		
Netto	-111 754	-137 981	-172 038	-172 038	24,7 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	790						
Kulut	-330						
Netto	460	0	0	0			

Tehtäväalue: 5600 Vesihuoltolaitos

Kustannuspaikat: Vesilaitos ja viemärlaitos

Tilivelvollinen viranhaltija: Vesihuoltoinsinööri

Toiminta-ajatus

Huolehtii vesi- ja viemäriverkostojen, jätevesipuhdistamon, Tyllijoen vesilaitoksen ja jätevesipumppaamoiden toiminnasta, kunnossapidosta ja rakentamisesta mahdollisimman kustannustehokkaasti turvaten hyvänlaatuisen juomaveden ja ympäristön vähäisen kuormituksen.

Tavoitteet 2023

- Puhdistamo toimii ympäristöluvan mukaisesti.
- Puhdistamon energiatehokkuus ja puhdistusprosessi paranee (hanke jatkuu).
- Hulevesien päätymistä jätevesiviemäriverkostoon vähennetään.
- Vesijohtoverkoston vuotojen pitäminen vähintään nykyisellä tasolla.
- Vesikatkoista ja muista häiriöistä tiedotetaan ennakoidusti, kun mahdollista tai viipymättä.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosikatsauksissa.

- Neuvotteluja yritysasiakkaiden kanssa, vähennetään teollisuuden kuormitusta. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Puhdistamolla havaitut epäkohdat ja puutteet korjataan välittömästi. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Puhdistamolla tarpeelliset hankinnat/parannukset tehdään viipymättä. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Toteutetaan viemäriverkoston saneerausta määrärahojen puitteissa. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Aktiivinen seuranta vuotovesien (VJ ja JV) löytämiseksi. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Tekstiviestipalvelun käyttö matalalla kynnyksellä. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Kadunparannusurakoiden yhteydessä saneerataan kustannustehokkaasti vesihuoltoverkkoa. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*

5600	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	1 170 279	1 179 920	1 160 660	1 160 660	-1,6 %	1 172 267	1 183 989
Kulut	-872 911	-796 022	-803 718	-803 718	1,0 %	-811 755	-819 873
Netto	297 368	383 898	356 942	356 942	-7,0 %	360 511	364 117

Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	1 125 383	1 124 000	1 104 000	1 104 000	-1,8 %		
Kulut	-860 030	-785 980	-791 563	-791 563	0,7 %		
Netto	265 353	338 020	312 437	312 437	-7,6 %		

Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	44 895	55 920	56 660	56 660	1,3 %		
Kulut	-12 880	-10 042	-12 155	-12 155	21,0 %		
Netto	32 015	45 878	44 505	44 505	-3,0 %		

Tehtäväalue: 5700 Liikenneolot

Tilivelvollinen viranhaltija: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Osallistutaan joukkoliikenteen seudulliseen kehitystyöhön tukemalla laihialaisten työ- ja opiskelumatkustamista.

Eri matkaketjujen yhteen sovittaminen.

Tavoitteet 2023

- Kehittää yhteistyössä ELY-keskuksen ja alueen kuntien kanssa alueellista työmatkaliikennettä.
- Kehittää liityntäpysäköintiä ja kevyen liikenteen pysäköintiä.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuosikatsauksissa.

- Erilaisten hanketukien hakemista tehostetaan.
- Käydään yhteistyöneuvotteluja alueen kuntien ja ELY-keskuksen kanssa.

5700	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0		0	0
Kulut	-10 714	-15 000	-60 000	-60 000	300,0 %	-60 600	-61 206
Netto	-10 714	-15 000	-60 000	-60 000	300,0 %	-60 600	-61 206
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot							
Kulut	-10 714	-15 000	-60 000	-60 000	300,0 %		
Netto	-10 714	-15 000	-60 000	-60 000	300,0 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot							
Kulut							
Netto	0	0	0	0			

Tehtäväalue: 5800 Palo- ja pelastustoimi

5800	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0					
Kulut	-627 241	-619 346			-100,0 %		
Netto	-627 241	-619 346	0	0	-100,0 %	0	0
Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-625 735	-619 346			-100,0 %		
Netto	-625 735	-619 346	0	0	-100,0 %		
Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	0	0	0	0			
Kulut	-1 506	0	0	0			
Netto	-1 506	0	0	0			

Tehtäväalue: 5900 Rakennusvalvonta ja ympäristötoimi

Kustannuspaikat: Rakennusvalvonta, ympäristötoimi, mittaus- ja kaavoitus

Esittelijä: Rakennustarkastaja

Toiminta-ajatus

Tuotetaan rakennusvalvonnan ja ympäristötoimen viranomaispalvelut sekä palvelut elinympäristön kehittämiseen, kartoitus- ja mittaus- ja kiinteistön muodostamiseen ja maa-aineslupien valmisteluun mahdollisimman kustannustehokkaasti ja laadukkaasti.

Tavoitteet 2023

- Sähköinen rakennuslupapalvelu.
- Lupaprosessien kehittäminen entistä asukas- ja yrittäjäystävällisemmäksi.
- Kaavoituksessa ketterien ja innovatiivisten toimintatapojen kehittäminen yhdessä kuntalaisten, yritysten ja päättäjien kanssa.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023. Mittarina seuranta osavuositarkastuksissa.

- Rakennusvalvonnassa sähköisen asioinnin ja arkistoinnin käyttöönotto. *Vastuuhenkilö rakennustarkastaja*
- Tiedotuksen lisääminen rakennusvalvonnan, ympäristöasioiden ja kaavoituksen osalta. *Vastuuhenkilöt rakennustarkastaja ja maanmittausinsinööri*
- Kuntalaisten ja muiden yhteistyötahojen osallistaminen jo kaavoitushankkeiden suunnitteluvaiheessa. *Vastuuhenkilö maanmittausinsinööri*

5900	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	61 804	64 100	46 000	46 000	-28,2 %	46 460	46 925
Kulut	-284 531	-361 888	-381 317	-381 317	5,4 %	-385 130	-388 981
Netto	-222 727	-297 788	-335 317	-335 317	12,6 %	-338 670	-342 057

Ulkoinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	61 584	64 100	46 000	46 000	-28,2 %		
Kulut	-271 611	-350 524	-369 222	-369 222	5,3 %		
Netto	-210 027	-286 424	-323 222	-323 222	12,8 %		

Sisäinen	TP 2021	TA 2022	LTK 2023	TA 2023	M-%	TS 2024	TS 2025
Tuotot	220	0	0	0			
Kulut	-12 920	-11 364	-12 095	-12 095	6,4 %		
Netto	-12 700	-11 364	-12 095	-12 095	6,4 %		

4 HENKILÖSTÖ

Henkilöstösuunnitelma 2023–2024

	TP 2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024
Hallinto-osasto	10,5	9,8	10	9	10
Perusturvalautakunta					
• toimisto, hallinto	3	3	***	***	***
• sosiaali- ja perhetyö	8,8	8	***	***	***
• kotihoito	32,9	37,6	***	***	***
Osasto yhteensä	44,7	48,6	***	***	***
Hyvinvointilautakunta					
• terveys- ja hyvinvointi	***	***	0,2	0,5	0,5
• kirjasto- ja kulttuurit.	***	***	5	5	5
• liikuntatoimi	***	***	6,8	6	6
• nuorisotoimi	***	***	2	3	3
Osasto yhteensä	***	***	14	14	14
Sivistyslautakunta					
• hallinto ja tukipalvelut	10	10	8	8	8
• varhaiskasvatus	73,6	74	61	61	65
• esiopetus	2,9	3,3	18	18	14
• perusopetus	105	111	122	121	122
• toisen asteen koulutus	9	10	10	10	10
• kirjasto- ja kulttuurit.	5,1	5,1	***	***	***
• liikuntatoimi	6	5,9	***	***	***
• nuorisotoimi	3	3	***	***	***
Osasto yhteensä	214,6	222,3	219	218	219
Tekninen lautakunta					
• tekninen toimi	2	2	1,5	1,5	1,5
• tilahallinta	28,8	25,7	29	22	22
• liikennealueet	1,5	0,5	1,5	1,5	2
• yleiset alueet	0	0	0,5	1,5	2
• jätehuolto	1	1	1	1	1
• vesihuoltolaitos	5	5	4,5	4,5	4,5
• rakennusvalvonta ja ympäristötoimi	3	3	1,5	1	1
Osasto yhteensä	41,3	37,2	39,5	33	34
Kaikki yhteensä	311,1	317,9	282,5	282	277

Mukana ovat vakinaiset henkilöt 31.12.

Hallinto-osasto:

Hallinto- ja henkilöstöjohtaja aloittaa 1.1.2023. Talusjohtajan virka on täytetty määräaikaisena kevääseen 2024 asti.

Hyvinvointilautakunta:

Sote-henkilöstö siirtyi 1.1.2022 alkaen Pohjanmaan hyvinvointikuntayhtymään.

Sivistyslautakunta:

TA2023

- Perusopetuksessa yhden henkilön vähennys eläköitymisen yhteydessä.
- Varhaiskasvatukseen lisäyksenä yksi erityisopettaja, yksi perhepäivähoitaja eläköityy.
- Nuorisotoimeen tavoitteena saada yksi nuoriso-ohjaaja lisää tukemaan mm. koulunuorisotyötä.

TS2024

- Esiopetusryhmät vähenevät 1–2 ryhmällä. Henkilöstä siirtyy varhaiskasvatukseen.

Tekninen lautakunta:

TA2023

- Tilahallinnasta vähenee 6 henkilöä: kiinteistöpäällikkö, 4 kiinteistönhoitajaa ja kirvesmies uuteen kunnan kiinteistönhoitoyhtiöön.
- Yleisten alueiden hoitoon siirtyy liikunta-alueiden hoitaja hyvinvointilautakunnan alaisuudesta.
- Teknisen osaston laskutusta hoitanut toimistosihteeri on eläköitynyt ja laskutus on ulkoistettu kunnan tytäryhtiöille.

TS2024

- Puolipäiväinen liikennealueidenhoitaja eläköityy ja tilalle on palkattava täysipäiväinen työntekijä.

5 TULOSLASKELMA

TULOSLASKELMA (ULKOI- NEN)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	MUU- TOS% TA2022- >TA2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	5 646 494	3 577 260	3 164 000	-11,6 %		
TOIMINTAKULUT	-53 983 285	-53 307 807	-23 993 000	-55,0 %		
TOIMINTAKATE	-48 336 791	-49 730 577	-20 829 000	-58,1 %	-21 037 000	-21 248 000
VEROTULOT	32 848 899	33 669 000	18 150 000	-46,1 %	17 650 000	18 150 000
VALTIONOSUUDET	19 148 374	19 009 000	5 745 000	-69,8 %	5 700 000	5 600 000
RAHOITUTUOTOT JA KULUT	-20 025	-80 000	-188 000	135,0 %	-200 000	-220 000
VUOSIKATE	3 640 457	2 867 423	2 878 000	0,4 %	2 113 000	2 282 000
Poistot käyttöomaisuudesta	-2 161 874	-2 200 000	-2 200 000	0,0 %	-2 200 000	-2 200 000
Satunnaiset erät	659 024					
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2 137 608	667 423	678 000	1,6 %	-87 000	82 000

6 RAHOITUSLASKELMA

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Varsinainen toiminta ja investoinnit					
TULORAHOITUS					
Vuosikate	3 640 457	2 867 423	2 878 000	2 113 000	2 282 000
Satunnaiset erät	659 024	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-678 155	0	0	0	0
INVESTOINNIT					
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-3 044 716	-3 367 640	-3 726 500	-3 756 500	-2 260 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	193 723	160 000	160 000	160 000	160 000
Käyttöomaisuuden myyntitulot	1 532 449	0	0	0	0
VARS. TOIMINTA JA INVESTOINNIT	2 302 783	-340 217	-698 500	-1 483 500	182 000
Rahoitustoiminta					
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET					
Antolainasaamisten lisäys	-32 615	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennys	57 364	68 000	68 000	68 000	68 000
LAINAKANNAN MUUTOKSET					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 000 000	3 000 000	3 300 000	4 300 000	2 800 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 809 997	-2 810 000	- 2 800 000	-3 000 000	-3 200 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 500 000	0			
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	788 522	50 000	0	0	0
RAHOITUSTOIMINTA	-1 496 726	308 000	568 000	1 368 000	-332 000
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	806 057	-32 217	-130 500	-115 500	-150 000

7 INVESTOINTIOSA

KUNNANHALLITUS

	2023	2024	2025
Maa-alueet			
Tulot	50 000	50 000	50 000
Menot	-150 000	-150 000	-150 000
Netto	-100 000	-100 000	-100 000
Palkka- ja henkilöstöhallinto-ohjelma			
Tulot	0		
Menot	-100 000		
Netto	-100 000		
siirtyy vuodelta 2022			
Kotisivujen uusiminen			
Tulot	0		
Menot	-25 000		
Netto	-25 000		
Kunnanhallitus yhteensä			
Tulot	50 000	50 000	50 000
Menot	-275 000	-150 000	-150 000
Netto	-225 000	-100 000	-100 000

SIVISTYSLAUTAKUNTA

	2023	2024	2025
Koulujen kalustohankinnat			
Tulot	0		
Menot	-17 000		
Netto	-17 000		
Sivistyslautakunta yhteensä			
Tulot	0		
Menot	-17 000		
Netto	-17 000		

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

	2023	2024	2025
Yleisurheilukentän aitaus ja istutukset			
Tulot	0		
Menot	-12 500		
Netto	-12 500		
Pesäpallokenttä/lisäkatsomo			
Tulot		0	
Menot		-12 500	
Netto		-12 500	
Hyvinvointilautakunta yhteensä			
Tulot	0	0	
Menot	-12 500	-12 500	
Netto	-12 500	-12 500	

TEKNINEN LAUTAKUNTA

	2023	2024	2025
Talonrakennus			
Tulot	0	0	0
Menot	-506 000	-360 000	-210 000
Netto	-506 000	-360 000	-210 000
Kunnallistekniikka			
Tulot	110 000	110 000	110 000
Menot	-2 916 000	-3 234 000	-1 900 000
Netto	-2 806 000	-3 124 000	-1 790 000
Tekninen lautakunta yhteensä			
Tulot	110 000	110 000	110 000
Menot	-3 422 000	-3 594 000	-2 110 000
Netto	-3 312 000	-3 484 000	-2 000 000

INVESTOINNIT YHTEENSÄ

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	2023	2024	2025
Kunnanhallitus			
Tulot	50 000	50 000	50 000
Menot	-275 000	-150 000	-150 000
Netto	-225 000	-100 000	-100 000
Sivistyslautakunta			
Tulot	0		
Menot	-17 000		
Netto	-17 000		
Hyvinvointilautakunta			
Tulot	0	0	
Menot	-12 500	-12 500	
Netto	-12 500	-12 500	
Tekninen lautakunta			
Tulot	110 000	110 000	110 000
Menot	-3 422 000	-3 606 500	2 110 000
Netto	-3 312 000	- 3 496 500	-2 000 000
Investoinnit yhteensä			
Tulot	160 000	160 000	160 000
Menot	-3 726 500	-3 756 500	-2 260 000
Netto	-3 566 500	-3 596 500	-2 100 000

8 LIITTEET

Liite 1 Teknisen lautakunnan investointisuunnitelma 2023–2025, talonrakennus

		2023	2024	2025	YHTEENSÄ
5221	Terveysasema ja lämpökeskus	198 000	55 000	0	253 000
	Käytävien uudistus, lattian laatoitus	25 000			
	Vesiputkien uusiminen, koko rakennus osittain	50 000	40 000		
	Huoneiden pintaremontit ja akustiikka-korjaukset	15 000	15 000		
	Hammashuollon välinehuoltotilan muutos	10 000			
	Välinehuollon tilojen muutos vastaanottohuoneeksi ja varastoksi	13 000			
	Talotekniikka-automaation etävalvonta	25 000			
	Jäähdytys ilmanvaihtoon	60 000			
5230	Oravametsän päiväkoti	0	15 000	0	15 000
	Ulkorakennuksen vesikaton uusiminen 170 m ²		15 000		
	Ilmalämpöpumput 3 kpl	15 000			
	Talotekniikka-automaation etävalvonta	5 000			
5266	Monitoimitalo	0	50 000	0	50 000
	Lattiapinnoitteen huoltopinnoitus (44 €/m ² v. 2019)		50 000		
5240	Hulmin koulu	15 000	0	0	15 000
	Liikuntasalin peltikaton maalaus	15 000			
5243	Kirkonkylän koulu	0	110 000	140 000	250 000
	Pihasuunnitelman toteutus		50 000		
	2. ja 3. kerroksien vinyylilattioiden uusiminen, 5 luokkaa, sis. asbestityöt ja mattojen uusiminen		60 000		

	Julkisivun korjaus ja maalaus			140 000	
5246	Perälän koulu	120 000	0	0	120 000
	Julkisivun korjaus ja maalaus, ikkunoiden uusiminen	120 000			
5247	Keskuskoulu	15 000	60 000		75 000
	Parkkialueen asfaltointi n. 3200 m ²		60 000		
	Talotekniikka-automaation etävalvonta	15 000			
5249	Lukio	23 000	0	0	23 000
	Alakerran luokkien tuloilmapäätteet	18 000			
	Talotekniikka-automaation etävalvonta	5 000			
5197	Kiinteistöjen yhteisinvestoinnit	135 000	70 000	70 000	275 000
	Ennalta arvaamattomat korjaukset	70 000	70 000	70 000	
	Aurinkovoimala	50 000			
	Koulujen viitoitukset ja nimikyltit	15 000			
YHTEENSÄ TEKNINEN LAUTAKUNTA TALONRAKENNUS		506 000	360 000	210 000	1 076 000

Liite 2 Teknisen lautakunnan investointisuunnitelma 2023–2025, kunnallistekniikka

	TA2023	TS2024	TS2025	Yhteensä 2022–2024
Katujen rakentaminen	1 610	750	1 650	4 010
Edellisvuonna rakennettujen viimeistely	10			
Vanhojen kaava-alueiden täyd.rak.	10			
Långåminnentie (Kauppatie-Rudontie) 400 m*7,5 + kv 3,5 m + silta 25*12 m, sis. ab+val, + Kauppatien kiertoliittymä			1 200	
Lappalaisentien parantaminen + korotettu kv-väylä, väli Naavatie-Ampujantie 670 m	500			
Katujen perusparannus (kohteet erill. ohjelman mukaisesti)	100			
Virkalantien perusparantaminen + kv-väylä (3tie-Valli) 180 m (sis. päällysteen)	170			
Jaskarintien perusparannus + kv-väylä osalle matkaa korotettuna 150 m	70			
Santaloukon kaava-alue 59 tonttia (lopun 35 tonttia)				0
Santaloukontien jalankulku- ja pyörätie (jk+pp)	350			
Rudontien jalankulku- ja pyörätie (jk+pp)		750		
Vaalilan alue (Mäntymäki) II vaihe			450	
Yhdystien parantaminen välillä Alhontie-Ratikyläntie n. 650 m	330			
Hulmin alue	70			
Puistoalueiden rakentaminen	50	50	0	100
Keskeneräisten puistoalueiden rakentaminen ja hoito	50	50		
Katujen päällystys	146	4	0	150
Uudelleenpäällystys/Pintausta, erill. ohjelman mukaan	60			
Marjakuja 60*5,5 m (talot rakentamatta, yksityisen tontteja)		4		
Teerenkuja (900 m ² pohjatyöt+Ab)	20			
Peuranpolku + pp (1488 m ² pohjatyöt+Ab)	30			
Virkalantien alkupää (n. 1200 m ² x 30 e/m ²)	36			
Tievalaistus	60	0	0	60
Kärrytie	60			
Vesilaitos rakentamiskohteet	105	25	100	0
Verkostoon liitt. ja täyd.rak.	15	15		
Saneeraus	10	10		
Jaskarintien vesijohdon uusiminen	20			

Vaalilan alue (Mäntymäki) II vaihe			100	
Alavesisäiliön remontti ja huolto	50			
Hulmin alue	10			
Viemärilaitos rakentamiskohteet	220	50	150	420
Verkostoon liitt.+kaava-al. täyd.rak	10	10		
Verkoston ja kaivojen saneeraus, erill. ohjelma (kaikki betonilinjat san. muovisiksi)	20	20		
Pumppaamojen saneeraus, erill. ohjelma	20	20		
Haja-asutus alueiden viemäröinti, Lyyskilä	150			
Jaskarintien viemärin uusiminen	10			
Vaalilan alue (Mäntymäki) II vaihe			150	
Puhdistamon tuloväljän uusinta				0
Kalliolan alue 10,5 ha				0
Hulmin alue	10			
Erillishankkeet	725	2 355	0	3 080
Yksityisteiden parantamishjelma, edellyttää vähintään 50 % valtionapua	150	50		
Siltojen peruskorjaus (turvallisuus), edellyttää vähintään 50 % valtionapua	100	60		
Koskelantien sillan muutostyöt	150			
Alempiasteisten teiden yhteishankkeet, edellyttävät valtion mukanaoloa	100	100		
Kadut ja kv: avo-ojien kunnostus	50	20		
Yksityisteiden ojien kunnostus	20	20		
Kadut ja klv, halkeamien juotos ja ajoratamerkintöjen uusiminen	35	35		
Ratikyläntien jatke + radan alikulku - varaumana tulevaisuuteen		2 000		
Vesilaitoksen huoltoauton uusiminen	50			
Ennalta-arvaamattomat korjaustyöt	70	70		
Kunnallistekniikka yhteensä	2 916	3 234	1 900	8 050